

Delavsko-kmetski list.

Skup Jaka za delavce v Polju

Izaja vsak četrtek. — Naročina: mesečno 6 Din, četrletno 15 Din.
Uredništvo in Upravljenje: V Ljubljani, Delavski dom, Marxov trg 2/I.

Leto II.

LJUBLJANA, 30. aprila 1925.

Stev. 16-17.

Proletariatu Slovenije! Delovnemu ljudstvu mest in vasi!

Vsek zaveden proletarec bo na prvi maj zapustil delo in šel na prvomajske shode in manifestacije, da na ta način demonstrira proti kapitalizmu in manifestira za socialistično.

Letos proslavlja proletariat Jugoslavije prvi maj pod mnogo težjimi okoliščinami nego pretekla leta. Industrijski proletariat Slovenije je ravno z ozirom na težki položaj sklenil, da izvede

skupno manifestacijo prvega maja.

Le mariborsko socialpatriotsko vodstvo hoče preprečiti skupen nastop mariborskega proletariata tudi na dan prvega maja.

Z zakonom o zaščiti države v rokah, s celo vrsto drugih reakcionarnih in nasilnih odredov, oprti na militarizem in drugi državni aparati, izvršuje najhujše razdeleno, socialno in nacionalno reakcijo imperialistični, velikosrbski Pašić-Pribičevićev režim. Ta vladu potom vsega nasilnega aparata vedno brezobzirnejše, gospodarsko in finančno izsesava delavce, kmetov in neslovske narode. A ta režim imperialistične srbske buržauzije, monarhizma in militarizma je našel sedaj novega zaveznika v hrvatski republikanski kmečki stranki, katere buržauzno vodstvo je radi svojih koristi pustilo na cedilu kmečke in delavske množice. Pa tudi vodstvo Slov. ljudske stranke je pripravljeno, da za skledo leče, za koncesije klerikalni buržauziji podpre PP vlado in izda interese kmetov in delavcev Slovenije ter nacionalne interese slovenskega naroda.

Reakcionarna večina beograjskega parlamenta — takozvan Narodni blok — je naložila težke davke na stražajoče delavstvo Stanojanjske najemnike hoče prepuščiti samovolji hišnih gospodarjev. PP vlada je sklenila zakon, ki ukinja vsako svobodo tiska. Sestvo in sodstvo hoče preurediti tako, da bi služilo vladajočemu režimu srbske buržauzije.

Režim preganja in zapira delavstvo, kapitalisti so v dejanju

večinoma že pogazili osemurni delovnik in druge odredbe o zaščiti delavcev. Brezposelnost se ne manjša, temveč z vsakim dнем narašča. A brezposelni z družinami umirajo gladu, ker ne dobivajo nobene brezposelne podpore. PP vlada z njenim

svojih komisarjev in odlaganja votivitev.

Tako hoče vladajoča srbska buržauzija utrditi svoje interese in ohraniti sistem reakcije, militarizma in monarhizma z najbrezobzirnejšim zatiranjem in izsesavanjem ogromne večine prebivalstva —

ščanskih in mirovornih kmečkih strankah, so isto tako brez moći.

Zivo se čuti potreba po proletarski stranki, ki bi morala biti ideološko (miseln), organizacijsko in akcijsko močna in bojevna. "A tako lahko kapitalizem z vsem svojim aparatom brez odpora od strani proletariata gazi vedno globlje v reakcijo.

Proletariat ni dovolj močan, da bi se boril proti ofenzivi kapitala, ki uničuje osemurnik, manjša plače, tepla tarifne pogodbe. Delavstvo ni sposobno, da bi se uspešno borilo proti brezposelosti, draginji, obdavčenju delovnih slojev, za obrambo socialne zakonodaje. Zakaj? Ker je delavsko strokovno gibanje razbito v organizacijskem pogledu.

Dočim je fronta kapitalistov, veleposestnikov, reakcionarjev in zatiralcov enotna in čvrsta proti delavcem in kmetom, je politična in gospodarska fronta proletariata slaba, razbita.

A delavski razred je močan le tedaj, ako je strnjén v mogočno, enotno, bojevno disciplinirano armado, v enotne bojevne strokovne organizacije pod vodstvom bojevne proletarske stranke. In tako strnjén delavski razred je sposoben, da se v zvezi s kmeti uspešno bori proti kapitalizmu.

Zato mora razredno-zavedni proletariat na letosnji 1. maj

1. povedati jasno vsem zatiranim in izkoriscenim, da je potreben obstoj močne proletarske stranke, ki bo ne samo predstraga, ampak tudi središče, okrog katerega se bodo z zaupanjem zbirale vse zatirane množice mest in vasi v svrhu boja za osvobojenje.

2. Manifestirati za enotno fronto delavcev, za enotnost strokovnega gibanja na podlagi razrednega boja, proletarske demokracije in svobode kritike. Dokler se to ne uredi, ni govora o zmagovaljem

socialnim ministrom Žrjavom je hotela uvesti reakcionarni pravilnik za bratovske skladnice rudarskega in kovinarskega proletariata. Institucije, ki bi imele služiti delavskemu zavarovanju — delavsko zbornico in bolniško blagajno — hoče reakcionarni režim izigrati delavski upravi in kontrolli ter jih popolnoma podrediti sebi potom

delavcev, kmetov in zatiranih narodov. Sramotna kapitulacija opozicionalnih meščanskih ter kmečkih strank (HRSS) podpira ta sistem.

A kake so proletarske moči proti vsemu temu? Proletariat je faktično brez moći, nesposoben, da se brani, a že nesposobnejši, da napade. Revni kmetje, stalno goljufani po me-

24. IV. 1920 — 24. IV. 1925.

Pet let. Po Zaloški cesti je stopala množica delavcev, delavk in proletarske dece. Bila je v stavki. Glad jim je zvezal srca, glad jim je zvezal sile, da so šli iz svojih predmestnih stanovanj na ulice, da povedo, da so lačni in da zahtevajo kruha. Samo kruha. Ne lepih besed in prijaznih rok, ne lažnjivih obetanj in puhih blagoslovov ljubljanskih cerkev. Kruha, kruha so kričala izsušena usta, kraha! so dihalna tesna prsa. Delavci, ki so osvetili v službi svojim gospodarjem, delavci, ki ustvarjajo vse, od otroških igrač do silnih turbin in tovarn, delavci, ki jim je v tem sistemu dlež beda in trpljenje od mladosti do groba.

Delavke, ki so odšle iz šole z veselim upanjem v svet, poleg nad v bodočnost, pa so spoznale, da je njihov svet rdeča tovorna s šklicimi okni, da je njihov dom prepojen vromer s simfonijo joka in solz. Delavke z velimi prsi. Na njih deca, deca, ki jim je suženjstvo stalo ob zibelkah, ko so se še smehljala njih usta, ne vedoč, zakaj in čemu.

Leto 1920. Glad v predmestjih. Stisnjene pesti, sklonjene glave z zastrimičimi čeli in molicia usta. O — molicie sovraštvo, ki se ga ne čuje, le čuti. Gorje, komur grozi!

Toda tistega leta je sedel v Beogradu kot minister železničar rimsokatoliški pop Korošec. Oznanjevalec in svečenik vere, ki uči ljubezen do bližnjega. Pa je začul, da so železničarji lačni in jim ni postal ljubezen. Iz ljubezni do bližnjih je molic gledal, da so nosititi njegovi sluge množico s kroglama.

Karabinske puške so zaježile Zaloško cesto, ustavile množico. Glej, svojat ti zopna s predmestij, ki si se držnita povedati na ulici, da je glad, ki vas mori! Stoj, svojat! — In nekaj strelov iz karabink . . .

14 življenj je ugasnilo ustreljenih, 14 žuljavih rok je iztropatalo, 14 sočnih src zastalo. In izmed njih dete . . . Strel v čelo. Ali se ga predstavljate: svetlo belo čelo, kot bi plesali solnčni prameni po njih, svetli kodri las nad njimi in upajoče vedre oči pod njimi in usta kot školjke. In nato, strel v čelo, temna lisa in krvav curek čez oči.

Življenje, preden je stopilo v življenje, je stopilo v smrt. Da bi mrtvi govorili, čeli bi besede, ki bi vam moralē biti evangeli.

In nad temi žrtvami se je smehljal tolsti obraz Koča. Svečenik ljubezni in verni drug morilcev. Po širinjam življenj imajo na vesti ofrakani gospodje. Klerikalna stranka je s puškami pripomogla k utrjenju srbske buržauzije.

In demokracija? Nasilje puškinih kopil in krogel. Za delavce, ki so stvaritelji. To je meščanska demokracija. In kdo bi veroval vanjo? Biriči, ki izpolnjujejo ukaze, buiči, ki nosijo na svojih judeževih rokah rokavice, in ki ustanavljajo oborožene bande, da v imenu demokracije nosijo med ljudstvo mir in blagostanje v obliki svinčenih krogel. V tako demokracijo morejo verovati le zaslepjeni in ljudje, ki smatrajo proletariat za klavni dar.

Leta 1920: Korošec, minister in 14 žrtev na Zaloški cesti. 1. junij 1924, PP vlada, klerikalni veliki župan in žrtev in Fakin v Trbovijah! Zlomite križe, kristjani, zakaj da bi danes prišel Kristus med nas, bi ga križali ti ljudje v imenu Kristusove vere. Zlomili križe in vedite:

Kri ljubljanskega predmestja je bila za našo borbo kravji krst. Kravji krst naši ideji, kravji krst naši misli!

O, zaloški borci, revirski mučeniki, Fakin — vi ste ob naši golgoti poti kot aleja rok, prizgajočih v borbo in zmago. Dolga je aleja, od Spartaka sega do Liebknechta in Roze Luxemburgovev in Levineja, nemških špartakov in ni ji še konca. Sočna in plodna so nam srca, dojena z vaši krvjo in močna od vaše moči. Močna je naša vera, rojena iz vaše volje in upornosti in utrjena po vaši smrti.

Kadar bo pa segala aleja vaših rok do obzorja, kadar bo piramida vaših teles iz predmestij in revirjev segala do zvezd, tedaj bodo vaše roke kot jambori iz trpljenja v radost, iz sužnosti v svobodo, iz teme v svetlobo. In vaše mrtve ustne bodo sodile!

—čit.

boju proti ofenzivi kapitala, politični in socialni reakciji.

3. Ustvarjanje enotne fronte, boljne zveze delavcev in kmetov je ena najaktualnejših potreb, je zapoved časa, zapoved, ki izhaja iz življenja.

4. Manifestirati za svobodo in polno samoodločbo vsakega naroda proti nadvladi srbske militaristične in monarhistične gospode, proti izdajstvu, ki ga pripravlja hrvatska in slovenska buržauzija nad interesi nesrbskih ljudskih množic.

5. Bolgarska krvava fašistična vlada hoče ostati na krmilu s tem, da uprizarja pokolj množic bolgarskega naroda. Proletariat Jugoslavije mora najstrenje vstati proti balkanski reakciji, za federacijo delavsko-kmečkih republik na Balkanu.

V tem znamenju naj se izvrši letosinja proslava prvega maja in ne samo prvega maja, temveč tudi bližnje bodoče akcije naj se vrše v znamenju teh parol.

S tem, da delamo za urednjenje teh parol, bomo postajali sposobni za zmagoval boj za osvobodenje delavcev in kmetov izpod današnjega kapitalističnega sistema.

Zivele skupna proslava prvega maja!

Zivele enotne razredno-bojevne strokovne organizacije!

Proti nevtrainosti strokovnih organizacij!

Zivelia enotna fronta kmetov in delavcev!

Proč z režimom razredne, socialne in nacionalne reakcije!

Ukinjenje zakona o zaščiti države in vseh reakcionarnih odredov!

Za popolno svobodo tiska, govora in organiziranja!

Zivelia samoodločba Slovenskev, Hrvatov in vseh narodov!

Zivelia zveza delavsko-kmečkih republik Balkana!

Proč z imperialističnimi mirovnimi pogodbami!

Zivel mir in zveza s sovjetsko Rusijo!

kih skal, ranjence vezali za drveče automobile. To pomni vsak bolgarski otrok, vsaka žalujoča delavsko-kmečka družina.

Velika komunistična stranka, edina delavska stranka Bolgarije je bila razpuščena, kmečka stranka pa podprtvena na najhujšem terorju.

V naslednjih mesecih je sama vlada organizirala celo vrsto atentatov na delavce in kmečke voditelje.

Nato je prišel drugi september 1924. Makedonska revolucionarna organizacija je že vedno bolj blizačila sprostemu osvobodilnemu gibanju delavcev in kmetov. Da se resi te nove grožje nevarnosti, je Cankov skupaj z generalom Protogerovom organiziral pobjad nad sto makedonskih voditeljev.

Medtem je pa padala delila v vedno večjo gospodarsko krizo: dolgove, ogromne davke, odpuščanje uradnikov, 100.000 brezposelnih (ogromno število za malo Bolgarijo)!

Zadnji meseci so prinesli nov val umorov. Vladini agenti so izvršili celo vrsto atentatov na vodilne komuniste; pri tem dneva so bili sred Šofije ubiti komunistični poslanci Dimov, Strahmirov in Stojanov. Viada seveda ni našla atentatorjev, temveč je zapris mnogo delavcev in učiteljev in jih dala deloma pomoriti po ječah. Da opraviči svoja grozodejstva je vlada stalno oznanjala "boljševiško nevarnost" in "nova odkritja o tajnih organizacijah".

Iz tega moramo izvajati zadnja atentata revolucionarjev na kraju in v Sofijski katedrali. Neizrecna buda in sled obup pod zverinškim političnim terorjem vodi do akcij, ki niso bojeno sredstvo stranke množic. Zgodovinsko odgovornost za to nosi propagandisti razred in njegova Cankovova vlada, ki ima po ugotovitvi samega belgi-

skega kraljevega ministra Vandervelda — 18.000 mrtvcev na vesti — in to v poddrugoletnem vladanju!

Atentatu v Sofijski katedrali je podleglo 20 generalov, 11 polkovnikov več policijskih višjih uradnikov, ministriških tajnikov, vladnih poslancev, vseh skupaj čez 200. Ranjeni so vsi ministri, ranjenih oseb je čea 1000.

Vlada je nato proglašila poostreno obsedno stanje, v pa dneh pomorila po vseh samih meščanskih časopisov nad 3000 ljudi. Ječe so prenapolnjene.

V delži vlada vojaška diktatura pod vodstvom generalov Lazareva in Vekova. Ententa je dovolila povečanje vojske.

V parlamentu je tudi zastopnik socialistov Zaharov glasoval za to, da vlada proglaši obsedno stanje. Tako je socialna demokracija ponovno dala podporo fašističkemu teroru.

Vse zveze z inozemstvom so pretrogene. Vlada sama ima v rokah pošto, telegraf, tisk. Zato je teko, reči, kaj se danes v Bolgariji godi. Po raznih vesteh je del vojske odpovedalo pokorjeni vladni in kmetje nočejco dovajati živil v mesta. Prebivalstvo se umika v planine. Gotovo je to, da se Bolgarija že dolgo nahaja v stanju akutne, krvave državljanske vojne. Radi despotičnega terorja Cankovove vlade je zavzela ta vojna za enkrat obliko partizanskih bojev in terorističnih aktov. Ali tudi najbolj krvav teror ne bo preprečil tega, da ne bi množice naše pravilne poti organizirane akcije mas.

Strahote fašističnega terorja v Bolgariji.

V novejši zgodovini ni bilo in ne delže, v kateri bi vladajoča buržauzka lika vladala s tako krvavo brutalnostjo

in divjaško diktaturo kot v Bolgariji. Vojnačno tjezenje stanje, krvave kazenske ekspedicije, višice, preki sod, klanje, potgi, umori — to so metode fašistovske vlade „utemčenega“ profesora Cankova. Sadistična fantazija si ne more našlikati strahot, ki so v Bulgariji zadela leta najbolj krvava resničnost. Vsačko kritiko, vsakico opozicionalno gibanje, hoče vladajoča manjšina zadušiti v kriji. Tisk je izgubil vsako svobodo. Čisto strokovne organizacije so prepovedane, opozicionalne politične voditelje se zapira, muči do smrti ali zavratno umori. Ta teror male klike veleposestnikov, bank in generalov se ne obrača samo proti komunistom. V zadnjih mesecih niso bili po nalogu vlade umorjeni samo skoraj vsi komunistični poslanci, temveč tudi veliko nekomunističnih zemljoradniških in liberalnih poslancev. Da opraviči svoja grozodejstva, si Cankova vlada od časa do časa izmišlja razne „komunistične načete za izvedbo revolucije“ regi in tega dne.

V atmosferi političnega tiranstva, suženjskega zatiranja in ubijanja neposedovalčih, delavcev in matih slojev, v atmosferi najbolj krvavega legalnega in ilegalnega vladnega terorja je nastal po porazu septembarske revolucije l. 1923 spontan odpor v ljudskih množicah, samoubramba proti vladajoči morilski klici, cela vrsta maščevalnih dejnih nad vladnimi morilci. Kot v dobi najhujšega absolutizma v Rusiji, vidimo v Bolgariji pod podobnimi okoliščinami ruskemu predvojnemu socialrevolucionarnemu gibanju podoben pojav, ki se izraža v individualnem teroru in atentati. Po umoru kakršega opozicionalnega voditelja sledi redno umor vladnega politika. Na vsak teroristični udarec vlaže pride se hujši protiudarec. Ta metoda ne vodi sicer do strnoglavljenja Cankovega režima, ali to je v atmosferi despotičnega političnega zatiranja obupen obrambni boj malih kmetov, delavcev in vseh zatiranih.

Lakota, brezposelnost, strašna draginja, iztrjevanje davkov, ropanje zemlje in imovine — napravila tem razredno nezmožno življenje v Bolgariji. Atentat v sofijski katedrali — izbruh nevolje mučenih ljudskih množic — bi moral biti svarilo vsem onim, ki odobravajo vojaško in morilsko diktaturo Cankove vlade. Je pa to tudi zvrnil delavcem kmetom, kam pridemo, če ne vstane delavstvo kot razred, organiziran v močnem gibanju množic proti zatiranju in izkorisčanju.

Ko ne moremo najti primernih besedi za odsodbo krvave Cankove vlade, divjaškega belega terorja v Bolgariji, se moramo spomniti tudi na to, kdo je kriv današnjemu morilskemu

režimu v tej izmučeni, teptani deželi. Socialdemokrati in demokrati so podpirali fašiste, ko so uprizorili puc proti bolgarskim delavcem in kmetom, in so vstopili v prvo Cankovo vladivo in so skupaj z njim gazili po krv bolgarskih delavcev in kmetov. In to so imenovali „red“, to so imenovali „svobodo in reditev kulture.“

Kadar je kje nastopilo delavstvo, da se osvobodi, je internacionalna buržauzija s podporo desnega krila II. internacionala naskočila dotično deželo, češ da gre upozavljati „red“. A internacionalna buržauzija je s svojimi vezanki vr v diabolovljivalju grozodejstva madjarski soldatki, strahote sedanje vladajoče klike v Bolgariji. Cankov je naraščajoči imperialistični roparjev na Balkanu. Cankova banda je na celu zarotniških načrtov proti sovjetski Rusiji in tega Cankova je nedavno sprejela in pozdravila PP vlada v Beogradu, ko je zunanj minister Ničić organiziral „protiboljševiško fronto“.

Svetovna buržauzija ve, da je njenata setevanska setev. Kontrarevolucija si izmišlja, da je atentat v sofijski katedrali organiziran od „moskovskih komunistov“, na „moskovsko povelje“ in pod krank teh parol mori Cankova vlada tisoč in tisoč, pod prevezo teh izmišljil obeta Žerjavovo „Jutro poostreno preganjanje delavškega in kmečkega gibanja v Jugoslaviji, a svetovna reakcija hoče s tem izmišljitini maskirati vojne priprave proti sovjetski Rusiji. Bolgarija živi danes v znamenju odkrite državljanske vojne, ki jo izvaja rabeljska Cankova vlada Bele bande morijo... Teptani in izmučeni bolgarski delavci in kmetje se jih bodo osvobodili potom organiziranega boja množic.

Politični položaj v Jugoslaviji po volitvah.

Formalna zmaga PP režima (po številu mandatov) pri volitvah 8. februarja ni tega režima niti utrdila, niti ni mogla ustvariti elementov za izhod iz državne in gospodarske krize, ki že toliko časa preverja Jugoslavijo. Režim je dobil manjšino glasov in izven Srbije je ogromna večina glasovala proti PP vladi, ki pa je še vedno dobila opero med srbskimi kmeti. Te podpare vladajoči režim ni dobil samo radi nezaupanja srabskih kmetov napram hrvaškim, temveč tudi radi tega, ker vladajoča srbska buržauzija daje več ugodnosti srbskim kmetom, srednjim sirovjem in tudi kvalificiranim delavcem. Radi teh malih ugodnosti pred nesrb-

skimi pokrajinami so ti sloji tudi direktno ali indirektno podprti srbsko hegemoniščno (hegemonija = nadvlada) politiko takozvanega „narodnega edinstva.“

I. Srbski imperializem, sporazum buržauzij in gospodarska kriza.

Taka zmaga PP režima ne bo niti najmanj omilila gospodarske krize, ki je preživljal kapitalizem Jugoslavije. In še manj bo zmanjšila strašno bedo delavških in kmečkih množic. Čeprav je skok cen pri delskim pravzadom in morebitno v delu do aktivne trgovske bilance (več izvoza kot uvoza), se vendar gospodarstva kriza na manjši, temveč se počne truje. To je predvsem posledica politike srbske buržauzije, ki je udana služabnica entitativnega imperializma. Radi te zunanjine in notranje politike srbske buržauzije ima Jugoslavija ogromne proračunske izdatke na vojsko, mornarico, policijo, žandarmerijo, birokracijo itd. A skoro vse to plačajo v obliki indirektnih in direktnih davkov delavci in kmetje.

Služenje entitativnu, v prvi vrsti francoskemu imperializmu v svetu čuvanja imperialističnih „mironih“ diktatorjev — je veliko breme za delovne množice vse Jugoslavije. Ta politika je povzročila okrog 30 milijard Din dolgov. Dawesov načrt, ki ga je skoval predvsem ameriški imperializem za Nemčijo, nalaga nemštemu proletariatu 10-urno delo za plačanje vrnje odškodnine. In to povečava konkurenco industriji v Jugoslaviji in s tem brezposelnost.

Koraki, ki jih je podvzel PP režim in ki jih namereva nadaljevati za rešitev krize, še bolj večno bedo delavških in kmečkih množic. Novi zakon o dvanaestinstvu je razbremenil kapitaliste in načilil vso težo na ramena delavstva. Novo povisanje carin in vseh davkov bo še bolj prisnilo delovne množice k tem. Na tistem se pripravlja javno se že oznanja splošno ukrepanje 8-urnega delavnika in uvedba 10—12 urnika. To pomeni povečanje brezposelnosti in znižanje plač. Množice revnih kmetov, pol kmetov ne bodo mogla več najti zaslupka pri industriji, a izseljevanje v tujino je skrajno ozemljeno. Naraščajoča kolonizacija Jugoslavije s strani angleško—ameriškega kapitala bo tudi samo povečala bedo in krizo.

Današnji režim v Jugoslaviji pomeni torej lakoto in bedo delovnega ljudstva za račun srbske in entitativne buržauzije. Opozicionalni blok „narodnega sporazuma“ se ne bori proti tej politiki, temveč se ji uklanja in jo sprejema.

Postritev gospodarske krize mora imeti za posledico postritev splošne

državne krize. Srbski finančni kapital čuti negotovost svojega položaja tako gospodarskega kot političnega, cuti razčajočo nezadovoljnost množic. Zato gleda, da z vsemi sredstvi prepreči zbljanje delavcev in kmetov. Pod gospodarskim pritiskom hoče čim bolj pritisniti k tem hrvaški in slovenski kapital ter Davidovičevega tekmeča. Zato se tudi ni zadovoljil samo s formalno kapitalizacijo HRSS, ki je to poiskala takoj po volitvah z vstopom v blok „narodnega sporazuma“ in s priznanjem m-narje „angleškega tipa“. HRSS je še vedno hotela osti ti pri nekaterih svojih demagških parolah, s katerimi bi predstavljala množicam svoj kompromis kot nekako premirje in takšno poteko v boju s srbsko buržauzijo. Na ta način je mislila preprati množice, da na padca na kolena pred PP režimom, in tako je mislila še vedno obrniti svoj ugled med množicami.

Monarhija in srbska buržauzija pa sta hoteli popolnoma izkoristiti svojo voljivo zmago, obstoje reakcionarnega kurza v Angliji in po svetu, stisko hrvaškega kapitala in prisiliti HRSS do popolne kapitalizacije. PP režim ni hotel prislati na delno kapitalizacijo, na premirje ali odgovoditev boja. Zato je vrla sklenila, da razveljavlja vse radicevske mandate, ako se poslanski klub popolnoma ne ukloni vladajočemu sistemu v Jugoslaviji in ako ne prekine vseh zvez z rdečo kmečko internacionalo in ako ne žrtvuje svojega vodstva, a to predvsem Stjepana Radića.

Ta brutalni nastop militaristične srbske buržauzije pomeni popolno in očiveni polom der okratio-mirovornih iluzij in met d., s katerimi je operirala HRSS, kot tudi slos ljudska stranka. Tu je postal popolnoma jasno, da se da spor in kriza reši ali s popolno kapitalizacijo pred srbsko buržauzijo ali pa z odločnim bojem proti njej. Tretjega, sredinskega izhoda, ki ga je označil Radićevci in klerikalci, — ni.

Ta: ali — ali se postavlja danes z vso silo in okrog tega se vrți razvoj političnega položaja.

HRSS po politiki svojega vodstva nima niti moči, niti volje, da bi se borila proti vladajočemu režimu na podlagi bojevne zvezze delavcev in kmetov. Zato je padla pod vpliv hrvaške buržauzije, ki je politično organizirana v Hrvatski Zajednici (HZ). In tako je HRSS stopila v „blok narodnega sporazuma“, pod eno streho s klerikali, muslimani in Davidovičevci. Na ta način je mislila polegoma kapitalirati in se zavarovati pred udarci režima. Ali to ji ni prav nič pomagalo. Kajti njeni meščanski zavezniki je niso hoteli podpreti v boju proti režimu, ampak so jo vedno bolj vlekli na pot kapitalizacije.

„Ruski proletariat nam pošilja pozdrav,“ se je silejši drug glas.

„Italijanski nas poširjava,“ je jipomnil tretji.

„Kako je ta brezbožna himna prišla sem,“ je rekla svojemu sopotniku neka tenčka-vuhunka, ki se je jo posrečila ukatno kontrolu v Novorossijskem pri vključaju.

Sopotnik je grizel brke in molčal ves bled.

„Parobrod se je s prednjim koncem dotaknil pomola. Zarotilo je vreteno in sidro je pijuškovalo v morje in se zasidrilo na dno. Zapenila se je zelenkasta voda, bičana po propelerja, in zadaj konec ladje je poziel k pomolu. Mostnica se so spustile. Ali izkratec se ni smel še nikdo. Zakaj, zdravniška komisija mora pregledati parobrod in potiske, da se mora s nami na vltovstvo kakšna kulma bolezni.

Neki čeh, bivši legionar v beli armadi, se je ironično nasmejal:

„Tam le po alicah manifestira tista bolševici,“ je rekla. „Prilila je pred nami.“

„1889. leta se je pojavila prvi,“ je odgovoril zraven njezga stojajoči bivši rodearmejec. „Beruni je niso mogli uničiti, nego so jo le bolj razširili.“

Ni pomolu so se jeli shiriti ljudje in radovano spravljali, od kod smo, kdo smo in kakšni smo. Ni na krovu smo se sprašivali s njimi v razgovoru, kakor je kateri mogli in nai. Iltis predstavlja konča parnika, ki je stalo gradi mladih ljudi. Nekoliko korakov pred njo smo opazili gospoda z „girardi“-klobukom in s tekočim palčico v roki. Po kretanju je bilo videti, da mu očitna oblika ni uspešno naložila in da je v uniformi bolj domolj.

„Danes je prvi maj,“ je vzhliknil neki glas.

„Kako je tam,“ sem sišal spraševali v ruskem jeziku. „Ali je še kaj boljševikov v Rusiji?“

„Se jih je precej,“ je odgovoril neki Nemec po ruski.

„Črvenčakja te deluje?“

„Strašno. Če mene so zapri in mi pobrali vse, kar sem imel.“

„Ali je bilo mnogo?“

„Dva milijona rublov in tisoč nemških mark. Tastoti! Raboski!“

„Vi ste vrnji vjetali?“ sem ga vprašal.

„Seveda,“ je odgovoril. „Ali ta denar sem zaslužil poštene.“

„Kaj ste dečaj?“

„Trgoval sem.“

Gospod z „girardi“-klobukom je zanimali s palčicom.

„Eh, kusin jih pokademo... Pa zdi se mi, da imate na krovu nekaj takšne sorte, kakršni so tam.“

Pokazal je s palčicom čes morje. Besedilo Rusija se mi ni zdelo vredno izgovoriti.

„Sodrugov“ je reklo z glasom prensa Nemec. „Kajpa, da sa... Postreljati jih treba.“

„Nič zato. Najdemo jih,“ je reklo gospod z „girardi“-klobukom. „Tu niso tis za to.“

Tedaj pa je zopet nrebelj veter in z njim svoki godbo:

„In to naj bo odolični!

„In poslednji naš boj...“

„Kdo se smo takoj igrala ta himna?“ je vprašal Nemec.

„Kakšna himna,“ je vprašal gospod z „girardi“-klobukom.

„To je nekakšni Italijanski mark.“

„Italijanski mark,“ je rekel Nemec.

„To je vendar himna avstrijske države.“

„Ruske?“

„Seveda!“

Gospod z „girardi“-klobukom je jel prestopil z noge na noge.

„Čert voši,“ je rekel basno. Potem pa ponovil prepričevalno: „Ničero! Skoro bo konec, uverjavam vas. Imamo vse pravljeno... Zagotavljamo vas. Čudi vagoni so pripravljeni. Vrvi popeljmo seboj in mila, zagotavljamo vas, mnogo mila... viel Sofie... Čestnoje slovo... Mein Ehrenwort...“

Zvezki godbe so se bližali vedno bolj. Manifestacija proletariata, praznjoč svojo Veliko noč, se je bližala pomoci. Rdeči praporji so plapolali v pomladanskem zraku znamostavno in mogreno:

„Zdaj stara pravda, pravda sveta, bliza se od vseporavnod...“

Prekrasni skorški himne so hiteli eksplorirati in trkati na srca z veselo-svenskim pozdravom:

„Posdravjeni, sodrugi!“

S krovu so planili pozdravni in kriki solidarnosti. Eh, resnično, krasen je, prekrasen, prvi maj, praznik smagujočega proletariata... Pomej je bil poln množice proletariata, praznično občedenega. Gospod z „girardi“-klobukom ni bil nijek ved.

To je bilo leto 1922. In danes, ko praznjujemo 1. maj 1925 v beograjski jaši, se spominjam njegovih basen in njegovega „testovnega slova“. Pa se mi valjajo vprašanja:

„Kje so oni vaguni z vrnji in milom? Kaj so je sagdilo in vsoga tega? Kje sta gospod z „girardi“-klobukom, da mi odgovorite?“

Uspeti tudi ni mogla zato, ker je režim zahteval od nje za ceno ohranitev nekaj poslanskih mandatov politično kapitalizacijo stranke. (Dalej prih.)

Klic k enotnosti ruskih in angleških delavskih voditeljev.

Angleško-ruska strokovna konferenca se je končala s povoljnimi uspehami. Glasilo angleške del. stranke „Daily Herald“ pridobuje pod velikim napisom na prvi strani z gorejšnjim oklicem izveček iz skupnega sklopa angleške in ruske strokovne delegacije v Londonu. Tu beremo:

„Mir je ogrožen, ker delavstvo ni enotno.“ Nato pa piše, kako kapitalizem znižuje življenski nivo delavstva, napad na delovni čas in pridobuje preteg za brezposojno konferenco amsterdamske strokovne internacionale z ruskih strokovnih organizacijami.

Najvažnejši rezultat angleško-ruske strokovne konference v Londonu je: popolno skupno nastopanje za neposredno izvršenje konference Amsterdamscev in skupnikov ruskih strokovnih organizacij. V ta namen se je upošteval en ten angleško-ruski ožgor za pospešitev skupnega dela angleškega in ruskega strok gojanja. V skupni izjavi angleškim in ruskih zastopnikov bemo:

„Konferenca je zastopala 11 milijonov organiziranih delavcev.“

Sprejeti sklep pomenjuje najvažnejši korak v teku pripravljanja med Amsterdamskim angleščinam in ruskih strokovnih društvimi.

Nadalje beremo v skupnem manifestu angleško-ruske konference slednje:

„Nacionalno in internacionalno strokovno enotnost moramo s natrati kot prvi bistven predpogoj, ki naj strokovno gibanje napravi za sposobno, da uspešno brani postojanje delavcev proti kapitalističnim napadom in da izpolni socialne in politične zahteve organiziranih delavcev. Političen položaj v skorih vseh takozvanih civiliziranih deželah obviada reakcija. Na industrijskem in gospodarskem polju so kapitalisti vseh dežel ustvarili svojo enotno fronto — enotno fronto za izkoristitev delavcev vseh dežel.“

Istočasno so delavci razcepljeni. Mesto da se bore proti kapitalizmu, se borijo med seboj.

V skorih vseh deželah so izgubljene povejne pridobitve: zlasti skrajšani delovni čas in plače-radi neenotnosti delavcev proti kapitalistom.

Kjer še ni izginil 8-urnik, je ogrožen. V mnogo industrijsah se je podaljšal delovni čas na 9, 10, da celo 12 ur. Milijoni delavcev so brezposelnici. Piše so reducirane za 20—40%.

Kapitalisti pripravljajo novo vojno, ki bo mnogo strašnejša kot vse doseganje vojne.

Istočasno sklicujejo takovrare razložene konference, ki naj goje med delavstvom nevarne iluzije v „mirojubnosti“ nekaterih kapitalističnih držav.

Karl Marx.

Mezdno delo in kapital.¹

Od različnih strani se nam je očitalo, da nismo opisali gospodarskih razmer, ki tvorijo materialno podlago sedanjih razrednih in nacionalnih bojev. Mi smo se po načrtu dotočnili teh razmer samo tam, kjer so se v političnih kolizijah nepravno vsiljevale.

Treba je bilo zasledovati predvsem razredni boj v dnevnih zgodbah in na podlagi dane in novo ustvarjene zgodovinske snovi empirično pokazati, da so bili s podjavljencem delavškega razreda v februarju in marcu hkrati premaganji tudi njegovi nasprotinci — buržavski republikanci v Franciji in na vsej evropski celini, meščanski in kmetijski razredi, ki so se borili proti fevdalnemu absolutizmu; da je bila zmaga „honefte republike“ v Franciji hkrati padec narodov, ki so odgovorili na februarško revolucijo s herojskimi vojnami za neodvisnost; da je končno padla Evropa s porazom revolucionarnih delavcev v svojo staro dvojno, angleško-rusko sušnost, južnijski boji v Parizu, poraz Dunaja, tragikomedija berlinskega novembra 1848, obupni napori Poljske, Italije in Madarske, izstradanje Irske — to so bili glavni momenti, v katerih se je odigral

Samoa ena sila je, ki more rešiti človeštvo pred novo vojno katastrofo, sama ena sila je, ki more delavce vseh dežel ščiti pred političnim in gospodarskim začrtanjem.

Samoa ena sila je, ki more dati delavščaku razredu v človeštvu svobodo, blaginjo, srečo in mir.

Ta sila je delavški razred sam, če je dobro organiziran, discipliniran, da sam sebi zaupa in je pripravljen, da se bori proti vsemu, kar stoji na potu njegovemu končnemu osvojbojenju.

Ce se zdrži delavški razred po posameznih deželah in internacionalno, tvori nepridaren barjer proti kapitalističnemu zatiranju.

Delavci so sposobni, da premagajo vse one, ki hočejo se nadalje obdržati neenotnost proletariata.

Konferenca izjavila, da bo storila vse, kar je mogoče, za uresničenje internacionalne enotnosti. Pomen te enotnosti priznavajo milijoni organiziranih delavcev vsega sveta.

V zavesti, da je v enotnosti moč, so zastopniki obeteli delo prepričani, da si bodo delavci vsega sveta preko državnih mej podali roke in delali skupno, da zagotovijo svoje osvojbojenje; konferenca izjavila, da se mora glasiti pravola na internacionalnem praporu:

„Delavci vseh dežel, združite se! Živela svet svet obsegajoča strokovna internacionala!“

S tem je dosegzen popolen sporazum med 11 milijoni organiziranih ruskih in angleških delavcev, da skupno delajo za strokovno ujednjenje svetovnega proletariata.

Skupen nastop bo prisilil do unika desne Amsterdamske, ki se še vedno z vrsti upirajo strokovni enotnosti.

Sedaj se ne bodo več mogli dolgo upirati trdni želi ogromne večine organiziranih delavcev. Sicer bo šel proletariat preko njih.

Strokovna enotnost maršira!

Z njo pa naravnost bojnevna odporna sila delavškega razreda.

Ne popustiti v boju za strokovno enotnost.

Naš boj za strokovno enotnost ni noben manever, kot to često govoričijo desni amsterdamski demagogi in kot misli tudi se nekaj revolucionarno mislečih delavcev. Zato nas v tem delu ne bo nikdo zmotil.

S svetovno vojno poostrena kriza kapitalističnega gospodarskega sistema traja dalje. Vsi dosedanjši poskusi gospodarskih generalov in državnikov, da napravijo konec tej krizi, so spodeljeni in so moralni spodeljeti, ker iz vse te krize je edin izhod: vstajenje proletariata in organiziranje gospodarstva na novi socialistični podlagi. Svetovni kapitalizem se hoče rešiti na tri načine. Te tri poti so: 1. pot ameriškega velebankarja Morgana, da iz-

v Evropi razredni boj med buržuazijo in delavškim razredom, in na podlagi katerih smo pokazali, da mora propasti vsaka revolucionarna vstaja, pa naj bo njen cilj še tako oddaljen od razrednega boja, dokler ne zmaga delavški razred, da ostane vsaka socialna reforma utopija, dokler se meritja z orojem proletarska revolucija v fevdalistično kontrarevolucijo v svoji svetovni vojni. Po našem opisovanju, kot v resnicni sta bili Belgija in Švica triagični karikaturisti življenski postavi na veliki zgodovinski sliki, prva vzorna država meščanske monarhije, druga vzorna država meščanske republike, obe pa državi, ki si domisljata, da sta isto tako neodvisni od razrednega boja kot od evropske revolucije.

Sedaj, ko so videli naši čitatejšči, kako se je razvijal razredni boj v letu 1848 v kolosalnih političnih oblikah, je čas, da se natančneje poglavje z gosporski razmerami samimi, na katerih temelji obstoj buržuazije in jeno razredno gospodarstvo ter sužnost delavcev.

V treh velikih poglavjih bomo orisali: 1. razmerje mezdnega dela od kapitala, sestavljenje delavca, gospodstvo kapitalista, 2. razlogi, ki prodajajo srednjem meščanskim razredom in kmetijskega stanja pod sedanjim sistemom, 3. komercialno podprtjanje in izkoristitev buržavskih razredov različnih evropskih narodov po despotu svetovnega trga — Angliji.

Mi bomo skušali stvar razložiti kolikor mogoče priprosto in poljudno in ne bomo predstavljali niti najelementarnejših pojmov politične

premeni vso Evropo v kolonijo ameriških trgov (Dawesov načrt); 2. nova svetovna vojna, za katero se pa kapitalisti ne čutijo dovolj pripravljene, ker ne vedo, kaj bo storil v tem slučaju proletariat, in 3. popolno zasutnjenje delavškega razreda. Zadnja pot se zdi kapitalistom najenostavnnejša; njeni izpolnitve je tudi predpogoj za izvedbo prve in druge točke.

In na celli črti divja olenziva kapitala proti proletariatu in se veča od tedna do tedna. Doseg je že skoraj svoje prve cilje: odprava 8-urnega delavnika, tarifno določeni plači in skrajna omejitev socialnega zavarovanja. Razbilja je tudi proletarsko vojno med kapitalističnimi državami — lakoča, beda in brezpravnost za proletariat.

In reformisti v Sloveniji in Jugoslaviji se vedno trde: poraz delavstva se krivi revolucionarni boji, dejajo za zeleno mizo mirno in tisoči v gospodje kapitalisti bodo zlažali delavstvu naložena bremena.

Naša parola se pa glasi:

Strokovna enotnost!

Za strokovno enotnost smo zato, ker edino ona bo omogočila odpor delavstva proti kapitalu in reakciji ter zmago proletariata. Radi tega se bomo rimo za strokovno enotnost, ne zato, ker bi radi sedeli skupaj z Uratinkovo družbo.

Nekateri reformisti bi radi izigrali gibanje za strokovno enotnost s tem, da poskušajo odvrniti delavško pozornost od dnevnih vprašanj in strokno enotnosti ter bi radi uvedli diskusijo o visoki politiki v času, ko nam reakcionarji več usta in roke.

Mi pa postavljamo pred delavški razred vprašanja, ki ga najbolj bole, ki ga zgejo v nohte.

Nobenega, dvojna ni več, da naša volja množic za enotnost strokovnega gibanja, kot naravnšča tudi njihovo bojevno razpoloženje, da zaustavijo v zlomiji ofenzivno kapitala. Mrzlični deli kapital na tem, da proletariat pobije, preden se zbere v eno armado. Zato moramo tudi im posetoriti in postoriti svoje moči za upovstano bojnih strokovnih društev. Zato je treba počuditi saboterje strok. enotnosti, odstraniti vse ovire in tako organizirati odpor proletarskih množic!

Zedinjenje poedinih strokovnih zvez.

Ljudje okrog „Org. Rednika“ (glasilo CROSJ-a v B-ogradu) in avtočasne in nevladne delavške stranke izkušenči života Mitrojkovič so se oglašali proti temu, da smo mi izvirili zelinjenje rudarjev, železničarjev in steklarjev. Napadajo nas, zakaj so zadans te vladajoči atrofki organizacije vstopile v GRS (til. Rednik, Savez) in pravijo, da bo moral za to sodrug Makue odgovarjati pred celokupnim proletariatom. Ti ljudje pravijo, da smo mi kapitalisti! Ako bi mi res kapitaliali (pa nismo!), ali imajo ti ljudje sploh pravico, da tako govorijo?

CROSJ se od lanskega leta ni zanimal za Slovenijo in njeni industrijski proletariati. Ima v prejšnjem času, ko se je še zanimal za njo, jo zahteval za točno odpisovanje članarne bongrajske centrali, a se ni trudil, da podpre in povzdigne strokovno gibanje v Sloveniji. CROSJ je pustil na cedilu rudarje in železničarje, CROSJ je

ekonomije. Hocemo, da nas delavci razumejo. In vrhu tega vladav v Nemčiji najčudovitejša nevednost in zmedenost pojmov o najnava inječih gospodarskih razmerah, od patentiranih zagovornikov obstoječega stanja do socialističnih čudočarov v neznanih političnih gentjev, na katerih je razkosana Nemčija še bolj bogata kot na delžinah vladarjih.

Najprej torej k prvemu vprašanju:
Kaj je delavška meza?

Kako se jo določa?

Ce bi vprašal delavce: kako visoka je vaša delavška meza? bi odgovorili, da: „Jaz dobim od svojega buržuza na delovni dan 1 frank“ itd. Kot so zapošleni pri različnih delovnih panogah, bi navedli različne denarne vseote, ki jih od svojega vsokokratnega buržuza prejemajo za dovrstitev gotovega dela, n. pr. za stikanje i vata plasta ali za stavljanje ene tiskovne pole. Klijub različnosti vseot bi se vse strinjali v eni točki: delavška meza je denarna vseota, ki jo plača buržuza za gotov delovni čas ali za gotovo delo.

Buržu (tako se zdi) kupi torej njihovo delo z denarjem. Za denar pa prodaja svoje delo. Ali to je le na videz. V resnicni prodaji kapitalist za denar svojo delovno silo. Delovno silo kupi kapitalist za en dan, teden, mesec itd. in potem ko jo je kupil, jo porabilja, s tem da pusti

¹ Nastalo iz predavanj L. 1817., posneje pridobljeno v Novem rančem listu.

s svojo politiko odbil strokovno gibanje savezije od sebe. Za CRSOJ je industrijski proletariat Slovenije izgubljen.

Za nas je jasno, da Giovanni Radiceki savez ni boljši, temveč morda še slabši na CRSOJ, ker podpira centralistično politiko srbske buržauzije in je ekspozitura socialistične stranke Jugoslavije, ki zagovarja imperialistično politiko "nacionalnega gospodarstva", in sedi na denunci II. internationale.

Rudarjem in steklarjem pa vendar ni preostalo niti drugoga, kot da pristane na vstop v GRS, ker so njihove prejšnje organizacije razpuščene.

Pri železničarji so pristopili enotni strokovni organizaciji tudi klirkalni železničarji, organizirani dotedaj v "Prometni zvezki".

A ta pristop ne pomeni, da so rudarji, steklarji in železničarji postali Amsterdamske pripravki ali social-patriotično združenje se je izvršilo na podlagi proletarske demokracije, svobode kritike in miljenja. Na običnih shorbah, kongresih in spletih v organizacijah bo očitoma volja članstva a ne želje par ljudi ali diktat kategore birokrata.

A tem združenjem se je ustvarilo v temem GRSS močno krijo, ki zahteva redenje strok gibanja vse Jugoslavije.

Mi torej s tem nifikator nismo priznali nekdanjim, temveč izključno razredno-borbenemu proletarskemu gibanju. Mi nismo bili nisar za enotnost rabi enotnosti, temveč v danšnjem položaju vidimo v redenju strok gibanja predpogoj za to, da se sicer ves industrijski proletariat bo proti reakciji, da bo proti svetovnemu imperializmu v moeni fronti sedanadno enotnega strokovanega gibanja, za katerega se bore združeno ruske in angleške strokovne organizacije.

Sodrigi okrog CRSOJ pa te borbeno volje dotedaj niso pokazali, temveč se vedno bolj približujejo reformistični takški in socialistični stranki Jugoslavije.

Zato naj se potoliki tudi "Socialist", ki pravi z osmim na to pisanje "Org. Radnika", da "to ujednjenje komunistov na jugu ni po volji". Karto okrog "Org. Radnika" ni nobenih "judih komunistov", temveč so hrvati komunisti, ki so bili izključeni ali pa so sami izstropili iz Neodvisne delavske stranke Jugoslavije.

Iz kritike "Org. Radnika" p-veznamo na zaključek, da smo na pravilni poti

Kaj pomeni „neutralnost“ strokovnih organizacij.

Mi smo nedavno prišli v našem lasti blacek "Prvi v politiki" in v njem pojasnili, da so škodljive delavske razredne eni, ki oznanajo, da morajo biti strokne organizacije neutralne napram politiki.

Oni, ki oznamajo politično neutralnost, že izključijo pojma strankarska neodvisnost in politična neutralnost. A to sta več popolnoma različni stvari. Dokler je razkol v proletarskih strankah (a rarkola

ne bo več šlo tedaj, ko bo smagoviti proletarij likvidiral socialno demokracijo), naj ne bodo strok organizacije organizacijsko podrejene nihambi politični stranki. Ali to pa je ne pomeni, da mora tudi strokovno gibanje politično neutralno.

Oznanjevalni politične neutralnosti (ki jih je največ v železničarskih vrstah) zagovarja svoje stalinistično tako-le: Radi lahko jega redenje morajo biti vrata strokove organizacije odprtia vsakemu delavcu in zato mora biti strok gibanje politično polnoporno neutralno. In rezkesti železničarjev so očitki v tej neutralnosti celo tako dolni, da so hoteli, da bi za 1. maj izšeli manifest, v katerem so imata govoriti "isključno o strokovnih" zadevah. Samo pa se je razume, da mora biti strok organizacija odprtia vsakemu delavcu brez osira na njegovo politično prepričanje. Ali je tega pa nikakor ne sledi, da izgubi strok organizacije vsako prepričanje in politično orientacijo. Ravnov v svrhu pridobivanja strokovega delavstva je potrebno, da ima strokovno gibanje jačo določeno politiko. Strok delavsko gibanje ne more biti neutralno napram vprašanjem splošno političnega značaja. Strok organizacije ne more biti neutralne napram temu, da so n. pr. velikanaki proračunski izdatki za militarizem, a nezamejne vojske za bregoselje, ne morejo biti neutralne napram politiki reakcije in vojnem avastru, napram politiki zakona o začetki države itd. Ako je strokovno gibanje neutralno napram vsem tem vprašanjem, potem strok gibanje stvarno ovira delavske mezdice, da bi se organizirale v boj proti vsem tem zlonam.

Ce je strokovno gibanje neutralno napram politiki vladajoče srbske buržauzije, pomeni, da strok gibanje odraža delavstvo od boja in da ga skupaj z međunarodnim mirom, da naj se spraviti s tem stanjem. A to se pravi podpirati buržauziju.

"Slovenski Narod", najreskejnarnejše gospodarske bankukracije piše, da naj bo delavstvo "trezno," da naj se zahubi v svoje čete gospodarske organizacije in da prispeva k "konsolidaciji" gospodarstva. Kapitalisti so hejdej danes utrditi na kriji in kosteli delavskega razreda. In zato — govore delavstvu, naj se varuje "politični hujšakate".

Agitatorji za politično neutralnost strokovnih organizacij so torej zavestni ali nezavestni agenti interesov buržauzije. Delavstvo mora obsegati in pobijati politično neutralnost, a zahte ati strankarsko neodvisnost strokovnih organizacij, ki morajo voditi proletarsko razredno politiko proti buržauziji.

Kongres saveza kovinarskih delavcev.

O velikonočnih praznikih se je vrnil v Beogradu kongres saveza kovinjarjev. Na kongresu je bilo 20 delegatov z glasovalno pravico, 5 delegatov z posvetovalnim glasom in 13 članov savezne uprave. Savez ima 24 podružnice, ki niso posiale poročila, tri podružnice, ki niso posiale poročila; in šest podružnic, ki so oblastno

spravi k tkanju in iz preje postane platno. Buržauz se polasti platna in ga proda n. pr. za 20 frankov. Ali je delovna meza tkalca del platna, 20 frankov, produktja njegovega dela? Nikar ne. Dolgo prej, preden se proda platno, mogoče mnogo prej, preden je stakan, je prejel tkalec svojo delovno mezo. Kapitalist ne plača torej mezez z delanjem, ki ga dobi iz platna, temveč z delanjem, ki mu je pri rokah. Kot nista tkalci stroj in preja produkt blaga, ki ga dobi v zameno proti svojemu blagu, delovni sili. Mogoče je bilo, da aruz na našel sploš nobenega kupca za svoje plamo. Mogoče je bilo, da od prodaje ni dobil niti toliko, kolikor je znašala delovna mezo. Mogoče je, da prada platno zelo dobro v primeri s plato za stakan. Vse to tkalca ne briga. Kapitalist kupi z enim delom svojega razpoložljivega premoženja, svojega kapitala, delovno silo tkalcevo isto tako, kot je kupil z drugim delom svojega premoženja surovino — prejo — in delovno orodje — tkalni stroj. Potem ko je izvršil te nakupe, in med te spada tudi delovna sila, potrebna za producijo platna, producira samo še s surovinami in delovnimi orodji, ki pripadajo njemu. K tem spada tudi naš dober tkalec, ki ima pri tem produktu ali ceni produkta isto tako malo deleža kot tkalni stroj.

Delovna meza torej ni delet delavca pri blagu, ki ga je na prodajal. Delovna meza je del je razpoložljivega blaga, s katerim si kupi kapitalist gotovo vso produktivne delovne sile.

Delovna sila je torej blago, ki ga proda last-

razpuščene (v Sloveniji). 24 podružnice steje 2.699 članov.

Glavna točka kongresa je bilo vprašanje seznanjenja in vprašanje železničarjev.

Kongres je izvzel pravilno stališče naprem ujednjene na jugu, s splošnimi razmeri v Sloveniji ni razumel. Radi tega bodo sodnici kovinjarjev v Sloveniji postopali sami tako, kot morejo in morajo nastopati v danem položaju, da upravijo vedno kovinarskega proletariata v enoto bojerno strokovne organizacije, ki bo sposobna, da brani interese kovinarskega proletariata. In tako si bo mogla ustvariti tudi enotno fronto kovinjarjev v Jugoslaviji.

Vedno kongres je se tudi postavila na stališče, da železničarji v Srbiji in na Hrvatskem se vedno vzdenejo organizirani kot sekacija saveza kovinjarjev. Mi pa izradimo svojo nadu in vprašanje, da se bo tudi železničarski proletariat Hrvatske in Srbije pridružil.

Strokovni organizaciji železničarjev Jugoslavije.

Poročilo anglešk. strok. voditeljev o sovjetski Rusiji.

Ko je dala nekomunistična strokovna delegacija prva poročila iz sovjetske Rusije, je označeval mesčanski in social-patriotski tisk njihove izjave za "boljševiški svetnik". Naš list je prinesel več teh poročil. Svetovno levičarsko proletarsko časopisje jih je prisnalo. Socialdemokratski tisk je pravtovrano močal. Edino izjemo je delal "Daily Herald", glosilo angleške delavske stranke.

Da napravijo konec vsem lažem, so delegati angleških strokovnih organizacij izdali v Londonu knjigo, v kateri natancno po ocago o razmerah v sovjetskih republikah, kakor so jih na svojem potovanju sama na svoje lastne oči videli. Ta knjiga bo skoraj izšla v vseh svetovnih jezikih, tako zanimanje je za njo.

Mi bomo pribičali naši 1. majski številki le izvlečke iz poročil posameznih strokovnih delegatov.

Brombley pravi o ruskih strokovnih organizacijah, da so to organizacije, potem katerih vladajo sovjeti. One preskrbujejo delavce s stanovanji, zdravniško oskrbo in vsakega delavca lahko pošije zdravniški poleg rednega letnega dopusta v kako zdravilišče za dobo do 6 tednov, če je izčrpán od dela. Sam je videl mnogo tih zdravilišč. To se čista in zelo lepa poslopja, v katerih se je prej šopirala buržauzija. Neka ameriška stenotipistinja me je pripovedovala, da nudi 7 funt sterlingov mesečne plače v Rusiji delavcu ravno toliko, kot v New Yorku. 7 funtov tedenske plače. (1 funt je sedaj okrog 300 Din.)

Delavci dobe življa potom strokovnih organizacij v konsumu mnogo ceneje kot drugod. In živil je dovolj. Tudi jetniki v ječah imajo konsumne zaloge, kjer si kupijo kruha, sadja in

tobaka za svojo plačo, ki jo dobe v ječi za svoje delo po tarifu, določenem od strokovnih organizacij.

Ni res, da je vera v Rusiji "prejanjana". Cerkev je bila enostavno ločena od države in država ne da za verske namene nobenega denarja. Ali vsaka vera je svobodna.

Vesti, da je padla moralna žena, so žalostne izmisljotine. Zakon je pogodbena dveh državljancov in tačka je tudi ločitev zakona, če to hočeta oba prizadeta. Javna moralna stoji višje nego v kapitalističnih državah. Borodelov ni nobenih. Prostitucija je že skoraj iztrobljena.

Veliko skrb se posveča otrokom. Otroci izgledajo srečni, dobro običeni in dobro branjeni.

Kmetje so dobili prejšnjo veleposnetniško zemljo. Podružje se jih v smrtenješem obdelovanju zemlje in živinoreji. Država jih vedno izdajne podpira s poljedelskimi stroji.

"Povedal sem, kar sem sam videl. Trdno sem prepričan, da ima Rusija veliko bodočnost, in vesel sem, da vsi napori kapitalističnega sveta ne bodo izigrali ljudstvu zemlje, ki si jo je enkrat osvojilo."

Kako je v ječah.

Tamkajšnje življenje popisuje Brombley sledče: Navadni hudočelci in zločinci nadaljujejo v ječi svoje produktivno delo, če so industrijski delavci. Drugi si izvijo kak poklic in se jih v njem poučuje. Njihov delovni čas je v placo določa tarifa strokovnih organizacij. Dobijo ček, s katerim prejmejo v konsum živila.

Pazniki so izkušeni delavci, ki fungirajo kot delovnjenci. Straž, kot so v evropskih ječah, sploh ni. Orožja ni videti v ječah. Delegacija je videla n. pr. jetniško delavnico, kateri je delal nad sto jetnikov s samo dvema milicijeroma in šest delovnjod. In ti jetniki so banditi, roparji, vložnici!

Med delovnjimi časom spoli niso ločeni. Delegacija si je notirala slučaj, ko delata mož in žena pri istem stroju. Jetniški konsum upravljajo jetniki sami. Celice obstoje iz spalnic z 10–12 posteljami. Postelja se lahko uporablja tudi čez dan.

Jedo v skupnih jedilnicah. Kuharja določajo jetniki. Jetniki lahko nosijo svojo oblike.

Najvišja izobrazba za vse delavce!

O izobrazbi delavcev piše strokovna delegacija: "Temeljno dejstvo sovjetskega sistema je, da mora vsak delatnik delati, da živi. To dejstvo dokazuje, da je zlomljena oblast kapitalistov nad delom. To istočasno odpira vsakemu delavcu svobodno pot, da upravlja delo, ki mu prijada, ki odgovarja njegovim sposobnostim, zadovolji njegove notranje potrebe in istočasno služi splošni blaginji. Ruske strokovne organizacije imajo 5½ milijona članov. Vsi imajo polno svobodo in možnost, da se izobražujejo in razvijajo, kakor to doslej ni bilo dano nobenemu delavstvu."

nik — mezdni delavec kapitalu. Zakaj ga proda? Zato, da bi živel.

Delo je pa lastna življenjska delavnost delavčeve, njegovo lastno življenjsko izražanje. In to življenjsko delavnost pruda tretji osebi, da si zagotovi potrebljiva življenska sredstva. Njegova življenska delavnost je zanj le sredstvo, da more eksistirati. Dela, da živi. Ne vracuna sam dela v svoje življenje, temveč delo je mnogo bolj žrtve njegovega življenja. Je blago, ki ga proda nekemu tretjemu. Produkt njegove delavnosti torej ni smoter njegove delavnosti. Ono, kar producira same zase, ni svila, ki jo tkče, ni zlato, ki ga dobi iz rušniškega rova, ni palaca, ki jo gradil. Kar producira sam zase, je delovna meza; svila, zlato, palaca se pa zamenjuje za gotov kvantum (količino) življenskih sredstev, na primer v en jopič iz bombaže, kovinasti novec in stanovanje v kleti. In delavec, ki 12 ur tke, prede, vrtja, suče, gradi, kida, tolči kamenje, nosi itd., ali mu velja to dyanajsturno tkanje, predene, vrtanje, sukanje, zidanje, kidanje, tolčenje kamenja kot izražanje njegovega življenja, kot življenje? Nasprotno. Življenje se prične zanj tam, kjer to deje prenese, pri misi, na gostilniški klopi, v postelji. Dyanajsturno delo nima znanja nobenega semsia kot tkanje, predene, vrtanje, sukanje, zidanje, kidanje, tolčenje kamenja, nosi itd., ali mu velja to zaslužek, ki ga spravi do izjave, na gostilniški klopi, v posteljo. Če bi svilopreka predla zato, da bi životarila kot gosenica, bi bila popolna mezdni delavec.

(Dalej pribed.)

Dolenski.

Šola in kmečko-delavsko ljudstvo.

„Kaj naj človeštvo stori, da bo srečno in zadovoljno, da ne bo nihče trpel pomankanja in izkorisčanja in da bo vsak imel dovolj prostora na zemlji?“ R. Lammel pravi, da je to jedro socijalnega vprašanja.

Mnogo se lahko odpomore tudi z vigojo tistih, ki niso zadovoljni in ki so izkorisčani. Vigoje in izobrazbe vsaj toliko, da se bodo mase zavedale, da so izkorisčane in da bodo največ svoj moči iztovarjata za osvobojenje. To bi pričakovali od današnjega „modernejšega šolstva“, kjer učeni učitelji in profesorji „bitirijo“ ljudski duh.

Ali današnje šolstvo tega ne vrši. Na pojih javnega življenja ne sedežejo kmetovsko-delavsko ljudstvo. Meščanske in kapitalistične politične stranke poskušajo že z zadnjimi mocni potlačiti prehajajočo moč delavnega ljudstva.

Po domačem povedano: izkorisčevalci so v velikanskih manjšinah, pa vendar vladajo materialno in duševno nad velikanskim večino izkorisčanim. Izkorisčevalci imajo na razpolago državni aparat, oboroženo vojsko, banke, lastninsko in dedno pravo, zakone, kulturne ustanove, industrijo, prometna sredstva itd. Vse te naprave tičijo s svojo „želeno roko“ delavno ljudstvo k tom.

Izkorisčevalci naglašajo, da je Šola kulturno žarišče, ki skrbti za izobrazbo naroda. Ali je res? Res je, da ga uči čitati, pisati, računati. Še več, natovori ga ce-o z moralnimi nauki. A poleg tega ga uči vere, nacionalizma, patriottizma, podložnosti, pokornosti itd.

Ali je Šola nastala po resnični zahodi naroda takšna kot je sedaj? Ne, meščanska in kapitalistična gospoda jo je ustavljena in ji dala načrt, po katerem se vbjajo v otroško glavo razne nauki tako, kot to jo koristi vladajočega družabnega reda. Ali se mu razvija energija, veselje do dela in svobodnega življenja, ali se mu razvije um v toliku, da bo se zavedal pozneje v življenju, da je izkorisčan. Vprašajmo samega sebe, ali smo radi obiskovali Šolo? Če bi pravčno odgovorili, bi večina rekel, ne, in zakaj, zato ker nam ni nudila nič privlačnega, ampak samo tisto, kar je gospoda spoznala za dobro in kar smo instinkтивno čutili, da je nas ni koristno.

Mi potrebujemo Šolo, ki bo ljudstvu odprla oči, da bo izprevidelo, da je potok v solz v krvi, sovrašta, razdejanj krv kapitalističnem sistem.

In zato bi bilo treba izpremeniti ves sistem, ves način podučevanja in učno vsebine samo.

Sedaj sišimo, da se v načem pravremenu ministru enuje holski zakon. Kakšen zakon? Tak, kot je potreben delovnemu ljudstvu? Ne. Temveč zakon, ki bo uredil Šolstvo v prid vladajočemu režimu. Pri tem zakonu je sedelovala učiteljska organizacija, ki podpira ta rezim.

V mislih imam UJU in Slovensko vzezzo. UJU je učiteljska JDS; če ravno pravijo, da ni res. Slovenska zveza se razlikuje od UJU v toliku, da odkrito priznava, da je privesek SLS. UJU se trudi, da bi vdhnil v zakon kolikor mogoče največ paragrafov, s katerimi bi orjurkali in sokolsko učitelji vivali v ljudake možgane s čitanjem, pisanjem in računanjem duh fašistovke in jugoslovenske „demokracije“. Slovenska zveza pa naspromča, da bi učitelji — ali — mezarji — organizanti vivali v otroške možgane neomejeno klerikalizem.

Odkrito povedano od bodočega šolskega zakona ne moremo pričakovati nobenega napredka, temveč nazadovanje v znamenju reakcionarnega vladajočega kurza.

Mi vemo, da bomo dobili šolo, ki bo res služila delavcem in kmetom, še tedaj, ko bodo ti sami prevale svojo usodo v svoje roke.

All bonti se moramo tudi v sedajnjem redu za zborjanje Šolstva, za reformo pouka, za ločitev c-kve od cerkve, za svobodno organizacijo za srednješolsko kot visokolesko dijelstvo itd. Proletariat, ki je koncentriran v industrijskih revirjih, bi moral biti v prvi vrsti v tozadevnih akcijah.

Op. ur. — Pozdravljamo ta dopis iz učiteljskih krogov, ker dokazuje, da se pričenja prebujanje tudi med slo-

venskimi učitelji, ki so bili doslej v pretežni večini ali včasih vladajočemu režimu ali agitatorji SLS. Čeprav bi morali po svojem položaju stati ob strani proletariata.

Socializem in vera.

(Napisal Lenin L. 1905.)

venskimi učitelji, ki so bili doslej v pretežni večini ali včasih vladajočemu režimu ali agitatorji SLS. Čeprav bi morali po svojem položaju stati ob strani proletariata.

Njalko rusko pravoslavno duhovništvo, vendar ga je prebudit grmenje razvalin starega srednjevjekovnega režima v Rusiji. In ono se pridružuje zahtevu po svobodi in drugi protest proti birokraciji in uradniški samovolji, proti policijski spionazi, ki je dana „namestnikom boljim“. Mi socialisti moramo podpreti to gibanje, da izvedemo do kraja zahteve poštenih in istrenih ljudi med duhovništvom, in jih moramo pri tem držati za desedo o svobodi in zahtevati od njih, da odločno prekinijo vsako vezvo med religijo in politiko. Ali ste vi istreni — in tedaj morate biti za popolno ločitev cerkve od države in kolegijev, da se preprosto prebijejo v svrhu utrjenja in ovekovečenja kapitalistične sužnosti.

Gospodarsko zatiranje delavcev ne-izbelno povzroča in poraja vse mo-
goče načine političnega zatiranja, so-
cialnega poniževanja, posušnjavanja in
omračenje duševnega in moralnega živ-
ljenja množice. Delavci lahko z sej-
eočjo ali manjšo politično svobodo, ali
nikdar jih ta svoboda ne bo rešila bede,
brezposelnosti in zatiranja, dokler ne bo
padla moč kapitala. In tudi vse ena
vrsta duševnega zatiranja, ki vedno in
povod laci ljudske množice, ki bedne in
in gole muči večno delo za druge.
Slabost izkorisčanih razredov v boju z
izkorisčenimi neizbelno poraja vero v
lepše življenje onkrat groba, kakor pora-
ja slabost dvajkov v boju z naravo
vero v bogove, zduhove, čudeži itd. Onega,
ki vse življenje „gara“ in tripi,
uči veri mirnosti in potprežljivosti v
tem življenju in ga toži z nado na
nečeločno placiščo. A one, ki žive od
del drugh, uči vera dobrohotnosti v
tem življenju, kar je najcenejše opri-
čičilo za njihovo izkorisčanje. Tako jina
vera za najnižjo ceno prodaja vstop-
nice v nebeško kraljestvo. *Religija (vera)*
je opip (strap) za narod. Ona je du-
ševno žganje, v katerem utaplja su-
ščinu kapitala svoje človeštvo in svoje za-
hteve po dostojnejšem človeškem živ-
ljenju.

Ali čim se suženj zave svoje sužnosti in se začne boriti za osvobojenje, ne žep prenega biti suženj. Današnji zavedni delavec, vrgojen v veliki tovarniški industriji, prosvetljen z mestni življenjem z preizrom zavrača verske prediske in prepriča neheba duhovnikom in meščanskim farizejem, a sam se bori za lepše življenje tu na zemlji. Današnji proletariat stopa v labor socializma, ki se s pomočjo zna-
nosti bori proti verskemu mračnjaštvu in osvobaja delavca od vere v prekogrobo življenje s tem, da ga pripravlja na boj za lepše zemeljsko življenje.

Vera naj bo privatna stvar — s tem besedami se navadno izraža razmerje socialistov do vere. Ali pomen teh besed je treba točno določiti, sicer lahko povzroči nesoglasja. Mi zahtievamo, da naj bo vera privatna zadeva napram držav, ali nikdar ne moremo dovoliti, da bi bila privatna zadeva napram socialistični stranki. Država ne sine imeti opravka z vero, a verska udruženja ne smejto biti zvezane z državno oblastjo. Vsakdo naj svobodno oznanja vero, ki mu je draga ali naj ne oznanja nobene, t. j. naj bo ateisti (brverzec), kar je navadno vrjak socialist. Nobenih pravnih razlik ne sme biti med državljani radi različnih verskih prepričanj. Vse pripombe o verskih pripadnostih državljakov je treba krepitevno ukiniti v uradnih dokumentih. Nobenih izdatkov državni cerkvi, nobenih državnih izdatkov cerkvenim in verskim društvi! Ta morajo biti popolnoma svobodna od države, neodvisne zvezne državljakov. *“Certeve“ misli.* Edino izpolnjevanje teh zahtev more napraviti konec oni sramotni protiktereta, ki je bila cerkev sužnja države, a ruski državljani sužnji državne cerkve, ko so vladali srednjevjekovni inkvizitorški zakoni, ki so preganjali ljudi radi vere ali brezverstva, posiljevali človeško zavezni in dolocišči posebna državna mesta ali stroške za razpedavanje državne cerkve in ţaganja. Zato zahteva socialistični proletariat, da pripomoči ločitev c-kve od države.

Ruska revolucion (vključena je oziroma 1905. av. tuguja 1, 1917 je to izvirnik, op. prav.) je d. žna d. t. zahteva urenila, da bo učenje vstaviti politično svobodo. Čeprav je tako zatito in mrač-

Kongres državnih na- meščencev v Ljubljani

Ne vem, kaj bi napisal o tem kon-
gresu! Ali satiro, komedijo ali pa tra-
gedijo? Materiala je dovolj za vse tri
panoge. Pribiti pa moram najvažnejše
dejstvo in sicer to, da kongres ni iz-
vršil svoje naloge, ker ni formuliral
svojih zahtev in tezenj tako, kot to
zahteva današnji položaj. Kje so re-
solucije, ki naj bi orisale pravi polo-
žaj državnega uradništva in upokojen-
cev, resolucije, ki naj bi pokazale vso
strahoto bodočega uradnikov in njihovih
držav? In končno kje so definitivne
zahteve, ki bi morale izveniti v trdih
in ostrih besedah — v ovsodbi vlade,
katera ni do danes še resila najvaž-
nejšim vprašanjem, tičičih se uradništva,
kot so n. pr. vprašanje izplačila razlik,
vprašanje upokojencev in končno sta-
novansko vprašanje? Kje je protest
proti krvaviemu favoriziranju oficirjev
in škandaloznemu zapostavljanju urad-
ništva? Kje je protest, upravičeno ogor-
čen protest proti nasilnim premestitvam,
političnim persekucijam, proti zlo-
glasnemu § 234, ki odpravlja stalnost
uradništva?

Nic — prav nič! Media poročila brez vsake kritike, da celo brez vsake pravilne označbe resničnega položaja državnih nameščencev. Tu pa tam kaka previdno-ostra beseda, ki zadobiva bolj pomen opravičbe kakor protesta — z eno besedo: formalna skupščina obupnih in presračnih delegatov, kongres, pol običajnih pozdravov in brzjavk, cigar zaključek je bil komevz v Zvezdi, kjer se je pito — jedlo — vstop v naše vrste?

Odgovor na to vprašanje nam mora pojasniti tudi preveč važni razliki, ki obstojejo med meščansko-demokratskim in socialističnim postavljanjem vprašanja. Ves naš program temelji na znanstvenem in pri tem na čisto materialističnem gledanju na svet. In pojanjevanje našega programa nujno vključuje pojasnitve zgodnjinskih in gospodarskih korenin verskega mračnjaštva. Naša propaganda nujno vključuje propagando ateizma in mi moramo posvetiti nekaj našega dela tudi izdanju odgovarjajočih znanstvene literature. Mi bomo moralni sed po vsej verjetnosti poslušati nasvet, ki ga je dal nekoč Engels in nemškim socialistom, in prevajati ter v množicah razpečavati francoško pro-
svetno in ateistično literaturo 18. sto-
letja.

... Seveda vse brošure in oznanja
niso v stanju, da prosvetijo prole-
tarjat, ako ga ne prosveti lasten boj
proti temnim silam kapitalizma. Enot-
nost tlačenja razreda v tem resno
revolucionarnem boju za ustvaritev raja
na zemlji je večnejša za nas kot enot-
nost misijenja proletariata o nebeškem
raju.

Evo, zakaj v svojem programu ne poudarjam posebej ateizma, in zakaj ne zabranjujem in niti ne smemo zbranjavati proletarjem, ki so še ohranili neke ostante starih predvodov, da bi se zblazili z našo stranko. Mi bomo ovrednotili naše svetovno znanstveno naziranje; nam se je treba kako boriti z nedoslednostjo kakršniholi „kristjanov“, ali to še ne po-
meni, da moramo verasko vprašanje staniti na prvo mesto, ki mu nikakor ne pripada. Ne smemo dopustiti, da bi se drobile sile res revolucionarnega, gospodarskega in političnega boja na misijenih in nesmiselnostih, ki so na tretjem mestu in ki skoraj izgubijo vsako politično važnost.

Reakcionarna buržauzija je povsed poskulala, pa je tudi pri nas začela da razstavlja, da razplati verske boje z namenom, da bi množicam odvrmile pažijo od stvarno važnih in osnovnih gospodarskih ter političnih vprašanj, ka-
tere danes vsebuje proletariat, združen v svojem boju praktično reljut. Nuj se je reakcionarna politika drob-
ljenja proletariata slij jutri spomni dru-
žil se, da razplati verske boje z na-
menom, da bi množicam odvrmile pažijo
od stvarno važnih in osnovnih gospodarskih ter političnih vprašanj, ka-
tere dnes vsebuje proletariat, združen v svojem boju praktično reljut.

Ako ni zavesti, da smo enotni in močni, ako ni sposoznanja, da so nam dala kruta krivica, ako ni poguma po-
vedati resnice in izraziti svojo pripravljenost za odkritje in konsekventno bor-
bo do končne zmage — tedaj ni borbe — tedaj ne bo tudi nobenih uspehov.

S pozdravi, brzjavkami, komerzi in izleti, z javkanjem, prošnjami in govorancami ne bomo dosegli družega uspeha — kot ta, da pokáemo, da se ne znamo boriti za svoje pravice, da nimamo nobenega razumevanja za poslen strokovnega in međnega gibanja, da nimamo razredne zavesti — da smo slabí in razcepjeni.

In zavojlo tega bodo taki kongresi vedno le satire, komedije in tragedije.

In zavojlo tega se bo g. minister samo smejal ali pa ke vječemu podal kakšno sočutno izjavo.

Javni nameščenec.

Ententin imperializem oborožuje rablja Cankova.

Entent je dovolila Bolgariji povečanje vojske na novih 10.000 moč. Anglijska burzauzija opravlja to podporo Cankovu, ker je "treba ščititi Bolgarijo proti sovjetski vladni". Anglija in Francija hčeta pod to pretveto organizirati po vsem Balkanu. Poljski in v balkanskih državah vojno proti sovj. Rusiji. Te države naj bi bile nove topovske hrana za ententin imperializem proti delavsko-kmečki državi. Ali gospoda dela račun brez krémara.

Internac. pregled.

Nova francoska vlada se je sestavila in paineau Caillaux. Ta vlada pomeni novo burzauzijo v socialno demokracijo, imperialističnih in mirovornih traz. To bo presegalo v razkrivjanju francoske socialne demokracije. Vlada križa v Franciji je torej za kratek čas rečena, ali neredena je finančna in gospodarska kriza, čeprav objavlja novi finančni minister Caillaux, ki je jo rečel. Toda frank pada, brespolnost naraka.

V Angliji se radikalizira delavsko gibanje, desno Macdonaldovo krilo je imelo na kongresu angleške del. stranke močno levo opozicijo.

V Palestini so demonstrirali Arabci proti angleškemu imperializmu in njegovemu predstavniku Halfordu, ki se je tam mudil. Francoski imperializem skrbi izkoristiti nove težkoce angleškega imperializma na vrhodu. Turško-francosko blženje, ki je morda že zavezlo obliko tajne medsebojne pogodbe, je direktno naprerno proti Angliji na vrhodu. Amerika pa zopet pomaga Angliji s tem, da pritiska na francoske finanze.

26. aprila so bile druge predsedniške volitve v Nemčiji. O njihovem izidu počnemo v prih. številki.

Svetovni imperializem suruje dalej proti boljševiško fronto, napad na sovj. Rusijo. Strati pred odporom mednarodnega proletariata ga v teh načrtih najbolj ovira.

V Kovnu se je pričel velik proces proti 300 delavcem, osušljivenim, da so vrili komunistično propagando na Litovskem.

Nove aretacije.

Pretekli teden sta bila aretirana 22. žalomon iz Hrastnika in Šumovec iz Vodice. Po radiarskih revirjih je bilo polno hibnih preiskav pod pretvzo, da iščejo ključno pomoč.

V Zagrebu in Beogradu je bilo polno novih aretacij, med drugimi so aretirani st. Kosta Novaković in Bergmann v Zagrebu, Kotur v Beogradu.

Zerjavovo "Jutro" obeta, da bo vrlada prepovedala vse 1. majskie shode in privredite.

Košim opravlja ta nasilstva, češ, da se bori proti "boljševiški nevarnosti".

Ia s tem se redim samo škoduje in povredjuje opozicionalo armando delavcev in kmetov.

Politične beležke.

Rekonstrukcija vrlade še ni izvršena. Izgleda, da bojejo radikali spraviti pod streho vse rekonstrukcne odredbe in da pa potem spustijo v pogajanja z Radičevi, ki padajo redno bolj globoko pred PP absolutoriam.

Tudi klerikali se priznajo na vse nedine, da izdajo interese slovenskih delavcev in kmetov in se učinjajo radikalni urški burzauziji. V "Slovenec" pišejo, da so za enoto državo in da se niso borili

za avtonomijo kot Slovenci, temveč da zahtevajo kot državotvorni Jugoslavani demokratično ureditve države.

V prih. številki priobčimo škofovo pastoralno pismo, v katerem škof grosti s platom onim, ki bi hoteli razstavitev veleposavetov. "Domoljub" aveda zag-varja velekapitalistično početje škofa in SLS in pravi, da so sovražni cerkve oni kmetje, ki hčete razdelite v cerkvem. velep-atev.

Opozicionale gospanske stranke bodo ponovno potekrale kmečke in delavake interese. SLS je pripravljene izvrtovati slovensko samostojnost za to, da pridejo njeni voditelji v vlogo.

Ali jim bodo delavci in kmetje še vedno sledili?

Delavci in kmetje jim morajo obrniti hrbit in dokončati buj za samoodločbo Slovenije, izvedejo agrarne reforme, za to, da delavcev in kmet, ki tvorita ogromno večino prebivalstva.

Kdo čita "Delavsko-kmečki list"?

Lahko vprašamo tudi nasprotno: "Kdo ne čita "Delavsko-kmečkega lista"? In odgovor na to vprašanje je že enostaven: "Delavsko-kmečki lista" ne čita burhaj, kapitalist, ali oni, ki je zadovoljen s kapitalistično družbo in si se želi nobene izpremembre družabnega reda. To so najprej ljudje, ki žive kot izkorisťevalci drugih in uživajo v razkošju, medtem ko delavci gurajo in stradajo. Ti ljudje ne čitajo

našega lista, temveč časopise, v katerih se mnogo govori o takih stvari kot n. pr. "Delo (dragub) ali sladka življenje", "Samo delo (dragub) more rešiti Jugoslavijo" in podobno. Taki časopisi pišajo, da morajo delavci delati, kmetje plodovati težke daveke, a drugi da uživajo.

Ali samo kapitalisti edkljanajo "Delavsko-kmečki list"? O, ne! Je tudi mnogo delavcev, ki so še tako zasepljeni, da se ne marajo boriti proti oblasti kapitalistov, temveč jo podpirajo. Ti proletari hodijo z klerikalno ali demokratično stranko, od katerih se vedno kaj pričakujeta, čeprav jim vsakdanja resnica dokazuje, da te stranke varujejo interes kapitalistov in teprve pravice delovnega ljudstva.

Ali razredno-zavedni proletari v obrazu, v uradu in domu čitajo edin proletarski časopis.

"Delavsko-kmečki list".

"Delavsko-kmečkega lista" ne potrebuje samo tovarniški delavci. Tudi domača delavka pravi: "Pri tej plači ne morem več tverti, "Delavsko-kmečki list" se bori za večje plače."

Namaščenec pravi: "Del-kmečki list se bori za 8 urni delavnik! Ab, če b' vendar še enkrat imel več prostega časa!"

Kmet pravi: "Visoki davki so nadsa poguba. "Del-kmečki list" se bori za to, da davčno bremo pada z ramen malega kmeta."

Vsa množica onih, ki delajo v tovarni ali na polju, v pisarni ali v rudniku, vsi delovni možje in tenu vedo:

"Delavsko-kmečki list" se bori za interese delovnega ljudstva, proti črnim PP

rekojki, za svobodo, za oblast delavcev in knetrov!"

Mnogo je ljudi, ki odobrujejo naše zahteve in našo politiko in so celo priznavajo, da bi "bili zraven" — to bomo smagali, ali danes v dobi reakcije so prebojni, preveč ravnodušni, da bi delali za proletarsko stvar. Ti pravijo: kaj pa morem pomagati, se službo bori izgubil, rajši bom poškafal boljši časopis. Taki nočajo nititi čitati "Delavsko-kmečkega lista", ti rajiš berejo v "Jutru" novice, "naših krajev", "Jutrov" listek, ilustriran "Slovenec" in podobno.

Takim delavcem je treba še datu razredno-zaveden.

Delavcem je treba pokazati, da jim zemeljski blagovalov ne bo padel z neboma, da si morajo najprej priboriti boljšo življensko eksistenco. Zato je potrebno, da vsak delavec in kmet zaseleduje, kaj se godi po svetu, kaj so visoki gospodje skleili na polju socialne zakonodaje, kaj dejajo podjetniki, kaj ukrepa srbska gospoda, kakšen je sploh svetovni položaj. V "Delavsko-kmečkem listu" najdeš na vsa ta vprašanja jasne odgovore. "Del-kmečki list" ni samo bojevno orodje delavcev, ampak podaja tudi ogledalo življenja delovnega ljudstva. To življenje riješo sami delavci in kmečki dospiški iz tovarna in vasi.

"Delavsko-kmečki list" je torej edini list delovnega ljudstva Slovenije.

Zato ga podpirajmo! Pridobujmo redno narodno! Pridobujmo nove narodne! Žirajmo tiskovni sklad! Dopojimo v njega, kaj se godi po tovarnah, vseh, posameznih delovnih okrajih!

Dopisi iz del.-km. Slovenije

Maribor.

Socialpatrioti proti skupini manifestaciji na 1. maj! Mi smo se obrnili na mariborske socialiste s sledenim pozivom za skupno protestno 1. maja: "V vseh industrijskih krajih Slovenije se bo vršila protestna skupina skupno proti občinstvu. Radi tega dejavca ne sme Maribor na noben način znotreati.

Obravčamo se na Vas z vprašanjem, ali ste pripravljeni s spodaj podpisanimi voditi pogajanja, katera naj vodijo do rezultata skupne protestne. Znano Vam je, da se so to zatovedna pogajanja lansko leto po Vaši krvavi razliki ter da je to vplival na delavcev sebe slab.

Uplovitveni je treba zlasti razvoj gibanja za ujedinjenje strokovnih organizacij na čelu z želenimi organizacijami, katero se ujedinjenje je izvršile. Na 1. maja naj se manifestira proti reakciji in pa za enotno strok. organizacije v vseh uspešnejšega boja proti občinstvu. Upamo, da boste upošteli celokupno protestno zlasti radi tega, da pokáemo burzauziji, da smo v bojih pravljivani vedno za skupno akcijo v korist proletariata. Pridrskuj, da nam v najkrajšem času odgovorite natančno, kje in kateri čas se vršijo skupna pogajanja, Vas sodružno pozdravljamo!"

Za bivošo Splošno tel. org.: Gaurek Andrej

Za kovinarje: Teršek Ignac.

Za lesne delavce: Matjašič Stefan.

Mariborsko socijal-patriotsko vodstvo, na čelu mu uradnik "Volkastimme" Viktor Erzen, je vstalo proti skupni protestni soveti in odgovoril sledede:

"Z ostrem na Vaš tankajšnjim dopisom z dne 6. aprila in ustremi razgovor na seji dne 10. aprila med člani našega 1. majskega odbora in Vašo delegacijo, Vam po sklepu zasnovnega zborovanja z dne 14. aprila 1925 sporočamo:

Zaupniški zbor je obravnaval predlog za tzv. skupno protestno 1. maja, ki so jih stavili občinski vrhovi sp. zvez. org., kovinarji in lesni delaviči tzv. "Neodvisnih strok. org." in sicer:

1. lastni majski manifest, 2. lastni majski znaki in 3. poseben govornik, ter zaključek:

Predložene zahteve jasno izražajo našen "Neodvisnih" strokovničarjev, da bi v okviru skupne 1. majsko protestne priredili svojo lastno manifestacijo. Vselej tega objasnjajo ponudbo kot nesprejemljivo. Obenem apelirajo na vse razredno-zavedeno delavstvo, da se udeleži 1. majsko manifestacijo, ki jo prirede socialistične politične, strokovne, kulturne in gospodarske organizacije Maribora in okolice. Sistematično in delavci ter vsak intelektualac je v naših vrstah dobrodošel.

Socialpatrioti so odločili 1. majsko protestno samo zato, ker se boje, da bi delavstvo silalo našo besedo. Zakaj ta

strah? Če so res tako trdno prepričani naši Erzeni o pravilnosti svoje socialpatriotske politike in taklike, zato se boje, da bi tudi mi govorili delavstvu na pravnik celokupnega razreda? Ne razumemo tega, da je sklefijeno, da se v vseh industrijskih krajih Slovenije vrši skupna protestna skupina. VIKTOR ERZEN avščini kirokrati v Mariboru pogazi ta sklep. Za to jih ne bodo obuhodili samo "neodvisni", kakor nam pravijo, ampak tudi njihovi lastni protesti-delavci. Nam pa s tem ne boste preprečili dostopa do množic, temveč samo olažali. In tudi na 1. maj se bo čula beseda naš, razredno-bojevnih proletarcev!

Trbovlje.

Nov gerentski sovet. Žiravov režim je po volji dr. Rada postavil trboveljskemu proletariatu kot za velikonočne piruhe nov gerentski sovet iz sledenih ljudi: Vodnik, Sušnik, Potrata, Žagar, Restar, Babič, Koš, Goropevček, Pušec, Verbič, Berger, Jasbec, Klenovček, Gašparič, Kolene. V tem sovetu je 11 demokratov-urjenec, ki so dobili pri volitvah v parlament 329 glasov; dva socialisti, ki so dobili pri skupnih volitvah 139 glasov, in dva klerikalci, ki so 8. februarja dobili 800 glasov. Socialisti in klerikalci so sprejeli ta vladni odlok, po katerem bodo gospodovali nad vedenim trboveljskem prebivalstvu, ki je klub vsem preprečevala slediti in arecijati oddajo pri februarjskih volitvah nad 1000 glasov za Delavsko-kmečki republikanski blok, ki ni zastopan v tem sovetu. Demokrati veda, da v Trbovljah ni tal na tiso. Zato nočajo razpasti volitve, nočejo dopustiti, da bi v trboveljski občini vladali oni, kdo delajo in največ davkov plati. Mi moramo platičevati davke zato, da potem gerentski demokrati sovet daje naše težke tisoče za zokoleki (t. j. urjenški) dom, a niti feča za delavstvo. In klerikalci ter socialisti zadovoljivo sedijo v tem sovetu in v tem sedišču dajejo sankcijo (odobrio) naši nasilnosti današnjega režima na trboveljsko občino.

Zanimivo je sledete "Slovenec" pisanje: "Ne bolj se prazni (Žiravov) delavec". V celi trboveljski dolini nis je enega delavca, da bi ga imenovali v sovet." S tem torek klerikalci primavajo, da tudi za njimi in socialisti ne stoje trboveljsko delavstvo in da je sedanjih gerentskih sovet protidelavski. Vendar so onkrat prisilni resnic.

Naj se tabava gospoda v gerentskem sovetu! Delavci se s tem ne boste prisilili zase, niti ga ne boste omagali. Ne bo prišlo do larjanja volitve delavstva in točaj bo odletel gerentski žiravovski "sovetniki" in trboveljski občini ho so pot upravljalo delavstvo v interesu 98% trboveljskega prebivalstva. Rednici.

Škofja Loka.

Poročati moramo, kako pri naših lesnih podjetjih izkorisčijo delavcev. Koncem leta je skhrnilo lesno podjetje Cagliari in drug, pri katerem je bilo razpoloženih 30 delavcev. Vedno teh je odšla potem k zanemare lesnemu podjetniku Heinrichu, ki ima svoje štege in trgovine po raznih krajih Slovenije. Potem ko je sprejel delavce v stanu, je znašal plado vse 8—15%. Tako delajo danes 10—11 ur dnevno, za 3-50 Din na uro. Na deseturen delavnik zasipi torej delavec 35. Din. Kako naj s tem živi? Lesni trgovec Dolenc je zagrozil svojim delavcem, da jih bo odpustil, če ne bodo voliti Žiravovih demokratov. Bil je sam čvrst skriven in je gledal, ako so priliči vsej njegovi delavci na volilne in če so volili Žiravovo. Žiravovo je tako nasilstvo kaznivo, seveda on ni bil nič kaznovan. Pri naši večji kazni samo za delavstvo, kaščilat pa lahko delavce.

Ljubljana.

Pollakova tovarna. Že dolgo se nismo oglašali v našem "Delavsko-kmečkem listu" in tovarne znanega klerikalnega kapitalista Pollaka. Sedaj pa moramo povedati, kako nas izkorisčita ta klerikalno-socialni magazin. Vseh zaposlenih delavcev je sedaj 350, od teh je okrog 150 lesnih delavcev. Unanjri, ki jih je okrog 6-7, imajo plado na uro in sicer 5-5—6 Din. Za vse druge velja akordno delo, čeprav ni tovarna v polnem obratu, temveč često nismo skorobogobna dela. Tako dostikrat ne zaslužimo nititi za življjenje. Po pogodbji je velikonočni ponejdeljek platen, a nam ga sedaj ni hotel izplačati. Čeprav dolgo žak zakon o zaščiti delavcev, da se imajo vrtilne volitve obratnih zaupnikov v vsakem podjetju, ki ima nad trideset delavcev, se pri naši ne niso vrtili nobene točadne volitve. Priznati moramo, da smo se sami premalo zanimali za raspis volitve obratnih zaupnikov. A sedaj se moramo pobrgati za to. Kajti podjetnik naš lahko likanira in zafrava na vse našine, če si ta izvležemo obratnih zaupnikov, ki v vsakem slednjem nastopijo za delavške interese. Podjetnik jih zato ne sme kaznovati, niti odpustiti, ker obratnim zaupnikom pripada zastopstvo delavških interesov pa zakon o zaščiti delavcev. Delave, izkorisčimo vas za to, ugodnosti in pravice, ki jih imamo po pisanih medščasnih zakonih! Žiravov je v naši tovarni tako mrtvio od strani delavstva in tem primarno izkorisčanje s strani podjetnika? Kaj nismo modni, enostavno bojne strokovne organizacije. Obstoji sicer ena klerikalno-socialna organizacija, in reformistično strokovno društvo, ki je vslanjeno

v strokovni komisiji. Ali obe skupaj imata nezavestno število članov in nč ne delujejo. Kaj nam je storiti? Ustanovljati kako novo, tretjo strokovno organizacijo? Ne. To bi bilo samo novo cepljenje naših mod, prazdeljenih bi bili v tri strokovne organizacije, ki bi se teple med seboj, sa delavsko bi pa nik ne dosegel. Ze dve strokovni organizaciji sta preved. Ustanovljanje moramo eno samo strokovno organizacijo, ki bo vodila razredno-delavski boj in braniла naše interese. V to organizacijo se moramo vključiti vsi! Nekateri pravijo: v klerikalno organizacijo ne grem, v socialistično tudi ne — in tako je vedenia tukaj vsake organizacije. Sedanja organizacija, večanjena v strok. komisiji s svojimi 30 člani, res nima enega obvege sodstva, ki bi znalo kaj ukrepeti. Ali kdo je kriv tem? Mi sami, ki stojimo zunaj vse to močno gledamo. Če se bomo organizirali, ne bomo imeli same dolnosti, ampak tudi pravice. V odbor bomo izvolili suruge, v katere imamo zaupanje in za katere vemo, da bodo vadili organizacijo v pravilnem smislu. Dokler pa smo neorganizirani, pa nemški Pollak manjša placa in kralj druge pravice, a mi se vsem temu ne moremo zoperavljati. Če nas stopi posledine, je lahko odpuščen. Če pa naslov močna organizacija, je smaga nata. V organizaciji je moč. Le potom organiziranega razrednega boja bo delavski razred izmagal. Včet našednik delavec.

Kako sem postal razredno-zaveden proletar?

(Prek dobrovoљec A. H.)

Dovolite, da miši v 1. majski Številki našega "Delavsko-kmečkega lista" tudi moj dopis, ki kaže težko razvojno pot energo-proletarja od nacionalističnega dobrovoљca do tavnega proletarskega bora.

Kot 18 letno mladjenč sem 26. junija 1915. odšel ed starkej v 27. domobravskem polku v Ajmont na Gornje Avstrijsko. Od tam sem održim 28. avgusta s prvim marščastanjem preko Krna amo prepotovali na Duplej planino in na Smogar. Tu sem ostal do 3. marca 1. 1916. Od tam sem odšel na južno Tirolsko v Bruneck in Bozen, kjer je obsei peleški vojno, na slovenski granat. 28. junija pa smo včeli na Giulijko bojišče. Tu smo se že počeli nadpotrebo povojarjati, da o prvi prički pobognemo k "sovratniku" in se na ta način redimo avstrijske autoritete. Toda naše hale se niso izpolnile. 13. avgusta pa tudi ujeti skoraj vse na pol pot. Prve in se nas v Kamence Podolski. Ko so nas za silo nastili, smo ali s prvim viakom v Proskorov od tam pa v Kiev. Končno smo prišli v ujetniško taborišče Danco. Od tu se šele prične moja prava pot trpljenja. V Odesi 27. avgusta 1916. leta so nas porazdelili: kar nas je bilo Slovanov skupaj, druge narodnosti pa zoper skupaj. Kazumljivo je, da se je med nami kira vedno bolj prikrita nezadovoljnost. Hale je res pasej življenje v ujetništvu. Siria se je agitacija za vpon v srbsko dobrovoљsko divizijo. Nekega dneva smo se stekali v bližnjem gozdu na pon-četovanje. Na tem sestanku nam je pojasniloval neki srbski častnik o dobrovoљevanju. Med drugim je dejal: Mi jugoslovanski dobrovoљci se bomo borili s piščko v roki za svobodno Jugoslavijo, v kateri ne smejo vladati tiri. Vladiči mora narod sam. Vas smo bili na takoj Jugoslavijo takoj navdušeni ter smo z veseljem vstopili v legijo, da stremo despotizem in imperializem nemške barbarsko. Z menoj vred sta vstopila J. Bitenc in Muneš, oba Slovenci. Drugi dan se je odpeljemo v Odessi. V Sloboški Romanovič smo dobili orodje in novo obliko. Moj koleg J. Bitenc in jaz vse bila dodeljena 5. četrti. Dobili smo srbske zajake in rusko oblačko ter smo održili na bojno pojto v Dobruško. Tam sem je že borila 1. dobrovoљsko divizijo. Tu so nas pričakali konjeni in nas navdušeno podvražili. Po drudnem naporu smo prispevali v Medvedjico, odkoder smo kmalu oddali na bojišče. Nemška in bolgarska artillerija sta nas dan in noč neuemšljeno naskakovale. Usodni dan pa je bil za nas 20. oktober. Že posoli smo čuli, da Bolgari rešijo kise. Z dnevnem po našemirli proti nam krščen ogres malih in velikih kalibrov. Kako gremanje je bilo, se ne da popisati. Odhajali smo jih s čudovito va-

traisočjo, ali premič je bila na njihovi strani. Kasuli so nam vse rove, zadajo oporo, ki smo jo imeli. Naša prva tetra druga polka ni dobila nobene povlej več, ker vse telefonske naprave so bile uničene od krapnelov in granat. V bolgarsko jetništvo ni nikdo živel priti; zato smo se začeli previdno umikati. Ko so to zapazili, so nas začeli obiskati s strojnica. Ko sem živel, sem začil znati glas, ki ji kljaiči "na pomč". Okrenem se in zagnel svojega tovarnika Bitenca s prestreljenim nogo, ozabiljenega od velike izgube krvi. Zadnem ga na ramo in s njim vred bolim. Prigovarjal mi je, naj ga pustim in naj redim sebe, ker da je itak izgubljen. Odgovoril sem mu, da ga ne zapustim in da delim z njim hivljenje ali pa smrt.

Tedaj prišel granata in me zasajal. Koliko časa sem lehal v tem položaju, ne spominjam. K zavesti so me pripravili bolgarski putinski kopiči, ki so mi padali po telesu, amerjanje in pljuvanje v obraza. Spoznal sem stralin položaj, v katerem sem se nahajal, zavadeljšč se, kaj pomeni priti v bolgarsko jetništvo kot dobrovoљec. Kdor je to poskušal, mi bo rad pritrdil. Vpravil so me, kdo da sem. Odgovoril sem, da sem Srbin. "Nisi", je bil odgovor, "ti si dobrovoљec". In pričelo je zoper padati po meni. Na vsem, kaj vse so je v meni godilo, ker človek ima dobro lastnost, da kadar je najhujšje, omaga. Ko sem se zoper zavedel, sem videl, da sem prvezan v konju, ki me je vlekel za seboj kakor kladko. Vendar, ko sem prosil dometnega vojaka, kateremu sem bil pod nadzorstvom, naj me odvezte, se me je nemški toliko, da je začel goniti konj bolj poglavoma. V takem stanju me privede v mesto Karomer pred vojaško bolgarsko komando. Ne spominjam se več, kaj vse so me spraševali in kaj vse so delali z menom, spominjam se samo tega, da sem se začel v nekem ovčjem hlevu. Pobrali so mi vse. Pustili so mi same hlače in ruske arsace. V štirih dnevih mi je samo

dobil v polvodenj meri batin in sunkov. Med tem časom pridejo še štiri druge dobrovoљce — Jetniki J. Saftič iz Sarajeva, M. Kranjcija iz Ogulinja, V. Radenovič iz Banjaluke in A. Mardjarič iz Lika. S temi štirimi sem pozneje delil nasodo nemške in bolgarske edicirke kulture kouse svoje tragedije. Trpljenje je bilo tolkinje, da smo se tolkali edino le s smrtnjo. Po preteku enega meseca so nas transportirali v jenidni tabordi v Gornej Stezji. Tam so nas vrgli v podzemne kleti, v bivše shrambe za municio. Tu smo prebil šest mesecov, največje bede in pomaskanja. Po preteku te dobe smo bili izročeni avstrijski vojaški oblasti kot veledejanki v zapore Krakov. Po nekaj dnevih so nas zvezane odpeljali v slogasno kaznišnico takrat avšano "Glavnjačo" v Beogradu. Na desni strani dvorišča je bilo postavljenih pet hrashtov v visino. Za časa mojega zapora sem vidiel tedensko po par občakancev, ki so po usmrtili viseči po eno do dve uri, ter so nam jih klasti s pripombo "za temi pridevi vi na vrsto".

Lehali smo na golih deskah. Večna tema, brea odeje, za prihoblješ pa bres števila uši in stenice. Hrana ni bila za ljudi. Gašilo se je in repa — to je bila dnevna hrana. Na dan smo dobili za fest obso po en hlebek kruha. Minilci si, kako sem bil isčen v s tem izdeljali. Tam sem prebil dve leti od 4. aprila 1917 do prevrata. Torej vseh zgornj opisanih nas pa je imel od 4. aprila 1917. leta dalje v rokah dični general Remmen. Ko nas je začelaščeval, je vedno pripomnil: "Saj mi je vse eno, kako se zagovarjate; najmanjka kazens za izdajico dobrovoљec je amrt na večah." In tako smo bili tudi obsojeni na surti na večah radi izdajatva. Pozneje smo bili pomoličeni, kaj kot najmališ na 13 let težke ječe, tovarš Musec pa na 18 let. Tam sem se seznanil tudi z napravnimi slovenskimi dobrovoљci: Golobom, Kastelicem, Čeboki Alojzjem.

Po končani vojni o prevratu smo bili vsi izpuščeni na svobodo. Razumljivo je, da ni nobeden od nas več zdrav. Živčno smo popolnoma uničeni. Čudim se samemu sebi, da sploh še živim. Že sem misil, da sem svoboden, da v meni skozi odprtia vrata je v tisto Jugoslavijo, na katero sem se boril. Ali varal sem se. Tudi tu, v danščini Jugoslaviji sem še poskušal dvakrat dobre jugoslovenščine zapor. Ne mislite, da radi tativne ali veritvijo. — Zaprli so me radi myjevo proletarskega markističnega prepranja. Vojska dobrovoljstvo, bolgarsko in nemško jetništvo, glavnjača in jugoslovenščini v Ljubljani in Mariboru — vse to trde izkušnje so mi dokazale, da za delavec in kmeta ni mesta v nacionalističnih vrstah. Delaveci in kmetje spadamo v svojo delavsko-kmečko armado. Ko se bomo tako zdržali, se bomo še svobodili in živili res v svoji domovini, ki nam ne bo maledba, ampak dobra mati. Leta in leta smo krvavili za one, ki nas zoper teptajo in zapirajo. Sprejemajmo! Leta in leta smo se borili za bojavne druge, sedaj pa se borimo zase, dokler ne bo svoboden delavsko kmečki razred. Če nas bodo izkušnje kaj izčelo, bomo potem kmalu praznaveli 1. maj osobojeno.

Dopis iz Hrastnika.

Vsi smo obduhli potrebo po združenju strokovnega gibanja, smo pred veliko nočjo sklicali tozadne sestanke steklarjev. Izvolili so je pripravljeni odbor, ki je takoj šel na delo. In v par dneh se je vpisalo 60 članov v organizacijo. Ali med delaveci je že mnogo nejasnosti v tem pogledu. Eni pravijo: da bo komunistična, bomo pristopili, drugi bi pristopili, da bo socialdemokratična, a tretji pravijo: SLS ima veliko mod v bogatih parlamenatu in zato moramo napraviti krščansko-socialno organizacijo. A pravilno in edino koristno za delavce je sledete: Upoznati se mora enota strokovna organizacija, ki na združeni vse delavec brez osira ne politično prepiranja. Organizacija ne smeti biti sociopatriotska, niti krščansko-socialna, niti razredno-bojevna. To se pravijo: organizacija se more boriti v delavskem gibanju, potom razrednega boja. Vse pa egi imajo veskočno dolnosti in pravice. Nekaj so naj sodelujejo s tudi kritika na ... Le tako more organizacija napredovati ... In le na ta način si bomo stekli in bili svoj potolok.

Nekaj steklarjev,

Tiskovni sklad.

Z tiskovni sklad so darovali sledenji podružnice: Križanec in St. Jurij 40 Din. Gradiščnik 5 Din, Furian 15 Din, Arh in Kranjska gora 19 Din, Tomšič 9 Din, Habe 2 Din, proletar, ki je za enoto strokovno organizacijo 12 Din, skupaj 91 Din; Tomšič Ignac Ljubljana 9, Habe Anton 1. 2., Erbelčnik Ivan 1. 6., Neimenesov Lj. 10, Nakrst Moste 4, Janez Lj. Ljubljana 20, Kroš Ignac Litija 10, Schaffer D. Gradac 5, Furian Iv. Iđ. 15, Vidic Josip Celje 5, Patrč Jašap Celje 5, Arh Ivan Kranjskogora 10, Mijad Lovre Horovnic 3, Kragelj Franc Krmelj 7:50, Pušnik Jaka Trbovje 2:50, Jugovje Vlad. Lj. 10, Medsa Peter Dragat 2:50, Galperšić St. Hrastnik 3:50, Kepež N. Dob 5, Rožman Ivan Jeancice 2:50, Brezovščini 1, razstrel sicer 5, za prazne vode 10. Predtrg rdeči 5, za pirke 10, Modlar 10, za domorino 5, slava Fakin 5, Hlad na Vrb 5, Kralj I. Moste 5, K. sp. Leop. Kočevec 5, Aljančič Matevž Krišč 5 Din, Primšek 10, Furian 21, Čepolnik Fr. 5, skupaj 247:50; vse si ... kaj vse skup. 1187:50 Din. — Za dnevni red je postal naknadno Uaar se 25:50 Din, Verbec J. Vič 25, Uaar Peter Krišč 25:50.

Listnica uređništva.

Ker nimamo v izobilju denarja, prejšnji teden Številka ni izšla, da smo lahko izdali povečano 1. majsko Številko.

Kljub temu, da ima današnja Številka 8 strani, je izstalo precej gradiva med drugim člankoma o klerikalnem boju proti agrarni reformi, kmetiščnih veleposilstev in novem umiku SLS pred režimom PP.

Vse pride na vrsto. Prizadeti naj oprostijo! Uredništvo.

VABILO.

Spišarna delavska gospodarska zadruga „Rudarski dom“, r. z. z. o. z. v Trbovji, vabi tem potom vse svoje dlane na

3. redni občni zbor

ki se vrši dne 3. maja 1925 ob 15. uri v prostorih zadržne hiše „Rudarski dom“ Loke 400, s sledenjem dnevnim redom:

1. Porodilo načelstvo in nadzorstvo.
 2. Čitanje in odobrenje pravilnika.
 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1924.
 4. Dopolnilna volitev načelstva in nadzorstva.
 5. Slednjenosti.
- Trbovje, dne 9. aprila 1925.

Načelstvo.

Spišarna delavska gospodarska zadruga „Zeleničarski dom“, r. z. z. o. z. v Ljubljani, vabi tem potom vse svoje dlane na

3. redni občni zbor

ki se vrši dne 24. maja ob 8. uri ajtura, v prostorih zadržne hiše Karla Marxa trg 2/II, s sledenjem dnevnim redom:

1. Porodilo načelstvo in nadzorstvo.
2. Porodilo in izvršeni reviziji.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1924.

4. Volitve načelstva in nadzorstva.

5. Slednjenosti.

Ker je istočini občni zbor zelo važen, se naprošajo vse dlane zadruge, da se istega poinostevilno udeležijo. Načelstvo.

Dober zaslužek.

Iščejo se zanesljivi rasporedi valci sredk na Trbovje, Zeleničarje, Hrastnik in vse druge kraje Slovenije.

Ponudba na Narodno kulturno društvo v Mali Nedelji.

Izdajatelj in lastnik: Konzorcij v Ljubljani. Odgovorni urednički odbor: Josip Pendic, sedan. Takarac, Josip Pavličič Krišč.

Zbirajte za tiskovni sklad lista!